

Publiskā un privātā partnerība un valsts atbalsts

Eiropas Publiskās un privātās partnerības ekspertīzes centrs

Publiskā un privātā partnerība un valsts atbalsts

2016. gada septembrī

Šīs publikācijas lietošanas noteikumi

Eiropas Publiskās un privātās partnerības ekspertīzes centrs (*EPEC*) ir Eiropas Investīciju bankas (EIB) iniciatīva, kurā piedalās Eiropas Komisija, Eiropas Savienības dalībvalstis, kandidātvalstis un citas norādītās valstis. Sīkāku informāciju par *EPEC* un dalību tajā, lūdzu, sk. www.eib.org/epec.

Šī publikācija ir sagatavota sadarbībā ar Herbertu Smitu Frīhilzu, lai veicinātu diskusijas par publiskajām un privātajām partnerībām, kā arī atvieglotu labākās prakses izplatīšanu šajā jomā. *EPEC* pateicas arī EIB struktūrvienībām, Konkurences ģenerāldirektorātam un *EPEC* dalībniekiem par sniegto palīdzību šīs publikācijas apkopošanā.

Šajā publikācijā ietvertie konstatējumi, analīze, interpretācija un secinājumi ne vienmēr atspoguļo EIB vai kāda cita *EPEC* dalībnieka viedokli vai politikas nostādnes. Neviens *EPEC* dalībnieks, tostarp EIB, neuzņemas atbildību par šajā publikācijā iekļautās informācijas precizitāti un sekām, kas var rasties, to lietojot. Tāpēc par šajā publikācijā sniegtās informācijas lietošanu ir atbildīgs tikai un vienīgi pats lietotājs.

EPEC atļauj šīs publikācijas lietotājiem piekļūt tās saturam un lejupielādēt, parādīt, atveidot un izdrukāt to, ja tiek ievēroti šādi nosacījumi: i) izmantojot šā dokumenta saturu, lietotāji norāda tā avotu, un ii) šo dokumentu vai tā saturu nekādā gadījumā neizmanto komerciāliem nolūkiem.

Šīs publikācijas saturs publicēšanas dienā ir aktuāls un ir tikai informatīvs. Tajā nav sniegti juridiski padomi, un tā nav izmantojama šādā nolūkā. Pirms jebkādu darbību veikšanas, pamatojoties uz šo publikāciju, vienmēr ir jālūdz juridiska konsultācija attiecībā uz konkrētajiem lietas apstākļiem.

Satura rādītājs

Galveno akronīmu un terminu skaidrojums	5
Kopsavilkums	6
Ievads.....	7
Ziņojuma struktūra	7
Kas ir valsts atbalsts	8
Valsts atbalsts PPP projektos.....	12
1. Valsts sektora piešķirta atlīdzība privātajam partnerim	15
1.1. Ievads.....	15
1.2. Taisnīgas tirgus cenas noteikšana.....	15
1.3. Pienācīga paziņojuma un informācijas publicēšana	16
1.4. Efektīvas metodes izmantošana saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma noteikšanai	17
2. Atlīdzība par sabiedrisko pakalpojumu saistību izpildi. Pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi	20
2.1. Ievads.....	20
2.2. VTNP noteikumu izmantošana.....	20
2.3. VTNP režīma pamatelementi	21
2.4. Trīs pieeju salīdzinājums	22
3. Valsts garantijas.....	24
3.1. Ievads.....	24
3.2. Kādos gadījumos valsts pasākumu uzskata par garantiju.....	24
3.3. Kā iespējams noteikt garantijai atbilstošu prēmijas apmēru	25
3.4. Nosacījumi valsts atbalsta iespējamības izslēgšanai valsts garantijas gadījumā.....	25
3.5. Valsts garantijas validācija	26
4. Zemes un ēku pārdošana.....	29
4.1. Ievads.....	29
4.2. Pārdošana beznosacījumu izsoles procedūrā.....	29
4.3. Pārdošanas cena, ko nosaka neatkarīgs aktīvu vērtētājs.....	29
4.4. Citi zemes izmantošanas veidi.....	30
5. Vispārējā grupu atbrīvojuma regula	31
I pielikums. <i>Finavia, Airpro</i> un <i>Ryanair</i> Tampere-Pirkalas lidostā	32
II pielikums. Pieejas VTNP režīma piemērošanai publiskajās un privātajās partnerībās	33
III pielikums. Īpaši vispārējās grupu atbrīvojuma regulas noteikumi, kas var attiekties uz PPP	38

Galveno akronīmu un terminu skaidrojums

ES	Eiropas Savienība
Komisija	Eiropas Komisija
Tiesa	Eiropas Savienības Tiesa
VGAR	Vispārējā grupu atbrīvojuma regula
SVP	Saimnieciski visizdevīgākais piedāvājums
TEDP	Tirgus ekonomikas dalībnieka princips
ESOV	<i>Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis</i> , kur publicē informāciju par visiem tiem atbilstošajiem ES iepirkumiem, kuru summa pārsniedz noteiktu robežvērtību
PPP	Publiskā un privātā partnerība
Privātais partneris	Privāta struktūra, kas atbildīga par PPP īstenošanu
SPS	Sabiedrisko pakalpojumu saistības
Iepirkuma iestāde	Valsts iestāde, kas atbildīga par PPP iepirkuma īstenošanu
VTNP	Vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumi
LESD	Līgums par Eiropas Savienības darbību

Kopsavilkums

Starp PPP un valsts atbalsta politiku ir nozīmīga mijiedarbība. Tomēr tas būtiski netraucē iepirkuma iestādēm veidot PPP, ja šo jautājumu atrisina agrīnā projekta sagatavošanas posmā. Tas daļēji ir tāpēc, efektīva publisko iepirkumu rīkošana un lēmumu pieņemšana rada iespēju pieņemt daudzus risinājumus, lai novērstu valsts atbalsta pastāvēšanu. Turklāt Eiropas Komisija ir pieņēmusi papildu noteikumus, piemēram, noteikusi atbrīvojumus no pienākuma paziņot par valsts atbalstu, lai valsts atbalsta pastāvēšanas gadījumā vēl vairāk samazinātu iepirkuma iestāžu slogu.

Tāpēc, ja ievēro vairākas pamatpieejas, tad risku, ka PPP projektā varētu pastāvēt valsts atbalsts, un pat nepieciešamību paziņot par šādu atbalstu var būtiski samazināt un parasti samazina, PPP projekta sagatavošanas posmā veicot vairākas darbības, kas bieži vien ir pašsaprotamas. Proti, iepirkuma iestādēm jācenšas

- novērst visas potenciālās problēmas saistībā ar valsts atbalsta pastāvēšanu, tiklīdz tas ir iespējams projekta sagatavošanas posmā, un nodrošināt, lai projekta plānā būtu paredzēts pietiekams laiks iespējamai mijiedarbībai ar konsultantiem, citām valsts sektora iestādēm un vajadzības gadījumā ar Komisiju;
- lūgt objektīvu juridisko konsultāciju saistībā ar iespējamo valsts atbalstu;
- laikus paziņot Komisijai par tiem projektiem un iniciatīvām, kuros var pastāvēt valsts atbalsts un uz kuriem neattiecas atbrīvojums no iepriekšējas paziņošanas Komisijai;
- nolūkā novērst pārmērīgas kompensācijas piešķiršanu un tādējādi valsts atbalsta pastāvēšanu:
 - īstenot godīgu un pārredzamu publisko iepirkumu procesu saskaņā ar ES direktīvām;
 - gādāt par to, lai jebkuras valsts garantijas, kas tiek piešķirtas PPP projektiem un programmām, būtu saskaņā ar atbilstošajām vadlīnijām par to, kā izslēgt valsts atbalsta pastāvēšanu (piemēram, noteikt riskam atbilstošu garantijas sniegšanas cenu);
 - pieņemot komerciālus lēmumus (piemēram, par zemes pārdošanu vai nomāšanu), censties rīkoties tā, kā rīkotos privāts uzņēmums (t. i., censties iegūt vislielāko vērtību);
- gadījumā, ja partnerībā pastāv valsts atbalsts, tad, lai izvairītos no iespējamā pienākuma paziņot Komisijai,
 - tos pakalpojumus, ko privātie uzņēmumi sniedz PPP ietvaros, piesaistīt dalībvalsts iepriekš noteiktiem vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumiem (VTNP);
 - izmantot atbrīvojumus, kas noteikti Vispārējā grupu atbrīvojuma regulā (VGAR) attiecībā uz atsevišķām nozarēm, kurās var tikt izmantota PPP.

Ievads

Zinojuma struktūra

Šis ziņojums ir sagatavots, lai palīdzētu uzņēmumiem un iestādēm, kas veido PPP, gūt labāku izpratni par to, kā valsts atbalsta politika mijiedarbojas ar publisko iepirkumu procedūrām un PPP īstenošanu. Šā ziņojuma nolūks ir uzņēmumiem un iestādēm, kas īsteno PPP, pēc iespējas precīzāk izskaidrot daļu no plašākā valsts atbalsta regulējuma, kas bieži ir tehnisks un juridisks, un galveno uzmanību pievērst tām pamata tēmām, kas attiecas tieši uz PPP.

Tāpēc šis ziņojums nav sagatavots kā pilnīgs un sīks pētījums par valsts atbalsta jautājumiem PPP projektos. Tajā ir norādīti pamatelementi, kas var palīdzēt tām iestādēm un uzņēmumiem, kuri īsteno PPP, savos projektos un programmās identificēt potenciālos valsts atbalsta jautājumus un apsvērt, kā var izmantot atbrīvojumus, lai izvairītos no nepieciešamības paziņot Komisijai. Šis ziņojums iepirkuma iestādēm nekādā ziņā neaizstāj juridisku konsultāciju un Komisijas viedokli, kas var būt nepieciešams PPP projektu un programmu sagatavošanas procesā. Tāpēc tām iepirkuma iestādēm, kas īsteno PPP, jau agrīnā posmā ir ieteicams lūgt profesionālu konsultāciju saistībā ar saviem projektiem.

Ziņojumam ir šādas daļas:

- šajā **ievadā** ir norādīts valsts atbalsta vispārējais mērķis un sniegts termina skaidrojums, kā arī uzsvērts, kādos gadījumos pastāv liela iespējamība konstatēt valsts atbalsta elementus publiskajās un privātajās partnerībās;
- turpmākajās nodaļās ir izklāstīts, kā dažādos apstākļos vislabāk atrisināt dažas valsts atbalsta pamatproblēmas vai no tām izvairīties:
 - precīzi aprēķināt “*valsts sektora piešķirto atlīdzību privātajam partnerim*”, kā norādīts **1. nodaļā**;
 - klasificēt atlīdzību privātajam partnerim kā “*sabiedrisko pakalpojumu saistības pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi nodrošināšanai*”, kā norādīts **2. nodaļā**;
 - pareizi izmantot “*valsts garantijas*”, kā norādīts **3. nodaļā**;
 - pienācīgi pārvaldīt “*zemes un ēku pārdošanu*”, kā norādīts **4. nodaļā**;
 - izmantot atbrīvojumus, kas noteikti “*Vispārējā grupu atbrīvojuma regulā*” un norādīti **5. nodaļā**;
- **I–III pielikumā** ir sniegta sīkāka informācija par atsevišķiem jautājumiem.

Kas ir valsts atbalsts

ES valsts atbalsta politikas galvenais mērķis ir radīt tādu iekšējo tirgu bez šķēršļiem, kurā uzņēmumi var brīvi un netraucēti konkurēt jebkurā dalībvalstī.

Valsts atbalsta politikas pamatā ir apsvērumi, ka konkurenci var izkropļot jebkāds valsts finansējums vai atbalsts, kura rezultātā, piemēram, šā atbalsta saņēmēji iegūst negodīgas priekšrocību salīdzinājumā ar saviem konkurentiem. Saskaņā ar ES tiesību aktiem valsts atbalsts var būt jebkuri valsts līdzekļi (piemēram, subsīdijas vai garantijas), par kuriem uzskata, ka tie rada negodīgas priekšrocības. Tāpēc valsts atbalsts ir jebkāda veida atbalsts un līdzekļi, kas izmantoti tā piešķiršanai. Tādējādi valsts atbalsta definīcija ir ļoti plaša, un šā ziņojuma mērķis nav iztirzāt, kā šī definīcija varētu ietekmēt PPP projektus.

Valsts atbalsta politikas pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 107. un 108. pants (sk. 1., 2. un 3. ierāmējumu turpmāk tekstā). LESD 108. pantā ir īpaši noteikts, ka dalībvalstīm ir jāinformē Komisija par jebkādu valsts finansējumu, uz kuru varētu attiecināt valsts atbalsta plašo definīciju. Turklāt dalībvalstīm jāizvairās piešķirt attiecīgos līdzekļus, līdz Komisija nav pieņēmusi lēmumu par to, vai šo atbalstu drīkst piešķirt. Citiem vārdiem sakot, ES tiesību aktos ir noteikts pienākums, kura neizpildes gadījumā pret attiecīgo dalībvalsti var retrospektīvi ierosināt prasību, ja Komisija ir saņēmusi sūdzību.¹ Šādu sūdzību var iesniegt persona, ko definē kā "ieinteresēto personu" un kas parasti ir attiecīgā valsts atbalsta saņēmēja konkurents. Ja Komisija to vēlas, tā var neatkarīgi (un pēc savas iniciatīvas) lemt par šo gadījumu izmeklēšanu.

Jānorāda, ka LESD 107. pants (sk. 1. ierāmējumu turpmāk) ir vispārīgs pants, kas aptver visus valsts atbalsta veidus. Tomēr ir sniegtas vadlīnijas par to, kā novērtēt, vai noteiktās jomās, piemēram, valsts garantiju jomā, pastāv valsts atbalsts.

¹ Tā kā šajā ziņojumā nav iespējams iekļaut visus ar PPP saistītos valsts atbalsta noteikumus un procedūras, ļoti svarīgs informācijas avots ir Komisijas tīmekļa vietne, kur ir apkopoti visi attiecīgie noteikumi par valsts atbalstu. Saite uz Komisijas tīmekļa vietni, kas veltīta valsts atbalsta jautājumiem: ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html.

1. ierāmējums. LESD 107. panta 1. punkts. Pamatnosacījumi attiecībā uz valsts atbalstu publiskajās un privātajās partnerībās

“Ja vien Līgumi neparedz ko citu, ar iekšējo tirgu nav saderīgs **nekāds atbalsts**, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir **no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.**”

Šī definīcija aptver gandrīz jebkurus valsts līdzekļus, kas tiek piešķirti kādam (privātam vai valsts) uzņēmumam. Tāpēc vienmēr, kad valsts iestāde izmaksā naudu kādam uzņēmumam vai piešķir tam priekšrocības (piemēram, garantijas vai labvēlīgus līguma noteikumus), ir jāņem vērā noteikumi valsts atbalsta jomā. Turpmāk šie LESD pamatnosacījumi (iepriekš norādīti treknrakstā) ir sīkāk izskaidroti saistībā ar PPP:²

- “[**nekāds**] atbalsts”: šis atbalsts aptver pārmērīgus maksājumus, nelīdzsvarotu riska dalījumu, garantijas, preferenciālus nodokļu režīmus un zemes pārdošanu par mākslīgi pazeminātu cenu (t. i., jebkāda veida priekšrocības);
- “**no valsts līdzekļiem**”: tas ietver līdzekļus, ko piešķir jebkura valsts iestāde vai uzņēmums, pat vietējā līmeņa iestādes un uzņēmumi (t. i., līdzekļiem jābūt valsts izcelsmei). Turklāt par pasākumu, kura rezultātā tiek radīta priekšrocība, jābūt atbildīgai valstij. *Komisijas paziņojuma par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu* 43. punktā ir norādītas iespējamās pazīmes, kas var liecināt par šo atbildību. Šāda atbildība ir acīmredzama gadījumā, kad valsts iestāde rada attiecīgo priekšrocību vai pilnvaro kādu privātu vai valsts struktūru pārvaldīt tāda pasākuma veikšanu, kas rada šādu priekšrocību.³ Var uzskatīt, ka par pasākumu ir atbildīga valsts, ja priekšrocība tiek piešķirta ar valsts uzņēmuma starpniecību;
- “**kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus**”: tiesību aktos valsts atbalsta jomā pastāv stingrs pieņēmums, ka jebkāds atbalsts izkropļo konkurenci starp valsts līdzekļu saņēmējiem un to konkurentiem, un tas attiecas uz lielāko daļu PPP darījumu;
- “**dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem**”: parasti uzskata, ka pasākums “*dod priekšroku noteiktiem uzņēmumiem*” vai noteiktām nozarēm, ja tā rezultātā tiek radīti labvēlīgi apstākļi šādam uzņēmumam vai nozarei salīdzinājumā ar citiem līdzīgiem uzņēmumiem vai nozarēm. Arī šajā ziņā pastāv stingrs pieņēmums, ka valsts līgums (tostarp, piemēram, PPP līgums) atbilst šim nosacījumam, jo iepirkuma iestāde līguma slēgšanai atlasa tikai vienu uzņēmumu. Tomēr neuzskata, ka uzņēmumam (privātajam partnerim) tiek dota priekšroka, ja tā atlase ir notikusi atklātā, pārredzamā un nediskriminējošā procedūrā;
- “**iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm**”: tas notiek gandrīz vienmēr, jo šis nosacījums netiek izpildīts vienīgi tad, ja uzņēmumam nav konkurentu citās ES dalībvalstīs vai ja darbībai, attiecībā uz kuru ir piešķirts valsts atbalsts, ir ietekme tikai vietējā līmenī (piemēram, ja uzņēmums, kas gūst labumu no šāda atbalsta, piegādā preces vai pakalpojumus ierobežotā teritorijā kādā dalībvalstī un ja ir maz ticams, ka tas piesaistīs klientus no citām dalībvalstīm).⁴

² Sk. 3. sadaļu **Komisijas paziņojumā par LESD 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu**

³ Sk. spriedumus apvienotajās lietās 67/85, 68/85 un 70/85 “*Van der Kooy un citi pret Komisiju*”, 1988, ECR 219, spriedumu lietā C- 303/88 “*Itālija pret Komisiju*”, 1991, ECR I-1433, un spriedumu lietā C-305/89 “*Itālija pret Komisiju*”, 1991, ECR I-1603.

⁴ Sk. 6.2. un 6.3. iedaļu **Komisijas paziņojumā par LESD 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta**

Pēc tam ir svarīgi identificēt pareizos principus, saskaņā ar kuriem jānovērtē, vai pastāv valsts atbalsts, jo, pamatojoties uz LESD 108. pantu (sk. turpmāk 2. ierāmējumu), par ikvienu pasākumu, ko klasificē kā valsts atbalstu, pirms tā īstenošanas ir jāpaziņo Komisijai, ja vien uz to neattiecas kāds atbrīvojums (sk. 3. ierāmējumu un turpmākās nodaļas).

2. ierāmējums. LESD 108. panta 3. punkts

“Visi plāni piešķirt vai mainīt atbalstu ir jādara zināmi Komisijai laikus, lai Komisija varētu iesniegt savas piezīmes. Ja Komisija atzīst, ka, ievērojot 107. pantu, šādi plāni nav saderīgi ar iekšējo tirgu, tā nevilcinoties sāk (LESD 108. panta) 2. punktā paredzēto procedūru. Attiecīgā dalībvalsts nesāk īstenot pašas ierosinātos pasākumus, kamēr šī procedūra nav beigusies ar galīgo lēmumu.”

Valsts atbalsta procedūru vienkāršošana

Lai samazinātu šķēršļus valsts intervencei noteiktās jomās, ES tiesību aktos ir vienkāršoti vairāki valsts atbalsta procedūru aspekti (kas ir sīkāk izklāstīti un norādīti turpmāk tekstā):

- **pirmkārt, ir precīzi norādīti apstākļi, kādos uzskata, ka pasākumi nav valsts atbalsts.** Saskaņā ar vispārīgu principu to atzīst gadījumā, ja iepirkuma iestāde ir pieņēmusi atbilstošu konkursa procedūru (sk. 1. nodaļu) un rīkojas kā tirgus ekonomikas dalībnieks (sk. 5. ierāmējumu). Gan Eiropas Savienības Tiesa, gan Komisija papildus sniedz vispārējas vadlīnijas par to, kā iepirkuma iestādei būtu jārīkojas, izraugoties līgumslēdzēju un atbilstošā gadījumā mainot līguma noteikumus. Dažās īpašajās jomās, piemēram, valsts garantiju jomā (sk. 3. nodaļu) un zemes īpašumtiesību nodošanas jomā (sk. 4. nodaļu), Komisijas vadlīnijās ir sīki izskaidrotas darbības, kas iepirkumu iestādei jāveic, lai tā rīkotos kā tirgus ekonomikas dalībnieks;
- **otrkārt, dažās situācijās ir grūti pierādīt, ka ir izpildītas iepriekšminētās prasības, un tāpēc iepirkuma iestādes veiktie pasākumi ir valsts atbalsts, bet iepirkuma iestādei par to tomēr nav jāpaziņo Komisijai.** Atbrīvojums no paziņošanas attiecas galvenokārt uz šādām divām pasākumu kategorijām: pirmajā kategorijā ietilpst valsts izdevumi saistībā ar vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumiem (VTNP, sk. 2. nodaļu), ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi, bet otrajā kategorijā ir iekļauti vairāki īpaši gadījumi, kuri noteikti tā sauktajā Vispārējā grupu atbrīvojuma regulā (VGAR, sk. 5. nodaļu) un attiecībā uz kuriem ES tiesību aktos ir paredzēti vairāki atbrīvojumi no paziņošanas (tomēr praksē šo atbrīvojumu piemērošana saistībā ar PPP ir diezgan ierobežota);
- **treškārt, attiecībā uz tiem pasākumiem, kas ir valsts atbalsts un par ko ir jāpaziņo, ES tiesību aktos ir iekļauti noteikumi, kas atvieglo paziņošanas procesu Komisijas atļaujas saņemšanai** (sk. 3. nodaļu).

Jēdzienu un Eiropas Komisijas spriedumus lietās SA.37432 “Čehijas Republika pret Hradeckrāloves valsts slimnīcām”, SA.37904 “Vācija pret Medicīnas centru Durmershaimā”, SA.33149 “Vācija pret *Städtische Projektgesellschaft* “*Wirtschaftsbüro Gaarden – Kiel*”, SA.38035 “Vācija pret *Landgrafen-Klinik*”, SA.39403 “Nīderlande pret *Investment aid for Lauwersoog port*”, SA.37963 “Apvienotā Karaliste pret *Glenmore Lodge*” un SA.38208 “Apvienotā Karaliste pret biedriem piederošiem golfa klubiem”.

3. ierāmējums. Kas ir atbalsts, un kas ir jāpaziņo

Lai noteiktu, vai kāds valsts sektora veikts pasākums ir valsts atbalsts un, ja tas ir valsts atbalsts, vai par to ir jāpaziņo, principā ir jāveic trīs posmu novērtējums.

1. posms. Vai pasākums ir valsts atbalsts?

Pasākumu var uzskatīt par valsts atbalstu tikai tādā gadījumā, ja tas atbilst LESD 107. panta 1. punkta nosacījumiem (sk. 1. ierāmējumu). Šie nosacījumi ir kumulatīvi. Tāpēc, ja pasākums neatbilst kādam no šiem nosacījumiem, tas nav valsts atbalsts. Tātad uz šo pasākumu neattiecas paziņošanas prasība.

2. posms. Ja attiecīgais pasākums ir valsts atbalsts, vai uz to automātiski attiecas kāds atbrīvojums no paziņošanas?

Ja pasākums atbilst visiem LESD 107. panta 1. punkta nosacījumiem, tas ir valsts atbalsts. Tomēr uzskata, ka noteiktas valsts atbalsta kategorijas tiek automātiski apstiprinātas un par tām nav jāpaziņo. Piemēram, saskaņā ar VGAR šāda kategorija ir atbalsts, kura apmērs nepārsniedz noteiktas robežvērtības (sk. 5. nodaļu).

3. posms. Ja attiecīgais pasākums ir valsts atbalsts un ja uz to neattiecas neviens no automātiskajiem atbrīvojumiem no paziņošanas, par to ir jāpaziņo un to nevar īstenot, līdz Komisija nav apstiprinājusi tā saderību.

Ir pieejamas Komisijas vadlīnijas par kritērijiem, uz kuriem šā ziņojuma tekstā ir iekļautas atsauces un saskaņā ar kuriem nosaka, vai valsts atbalsts ir saderīgs ar iekšējo tirgu, kā arī par valsts atbalstu noteiktās nozarēs.⁵

⁵ Lietderīgs šajā ierāmējumā sniegtās informācijas shematiskais attēlojums ir iekļauts dokumentā “*State aid: The Basics Guide*” (Valsts atbalsts. Pamatnorādes), ko publicēja Apvienotās Karalistes Darījumdarbības inovāciju un prasmju departaments (*Department for Business Innovation and Skills*) un kas ir atrodams tīmekļa vietnē www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/443686/BIS-15-417-state-aid-the-basics-guide.pdf.

Valsts atbalsts PPP projektos

PPP ir iepirkumu metode, kas, ja to atbilstoši izmanto, var atvieglot infrastruktūras projektu strukturēšanu, paātrināt to īstenošanu un uzlabot to izpildi.

PPP vienošanās vairākos aspektos atšķiras no tradicionālajiem publiskajiem iepirkumiem. Saskaņā ar PPP vienošanos privātais un valsts sektors sadarbojas, lai īstenotu sabiedriskās infrastruktūras projektus (piemēram, autoceļu, dzelzceļu vai slimnīcu būves projektus), kuru kopīgās pazīmes parasti ir šādas:

- ilgtermiņa līgums, ko publisko iepirkumu iestāde⁶ ("iepirkuma iestāde") slēdz ar kādu privātā sektora uzņēmumu ("privātais partneris") par pakalpojumu, nevis aktīvu iepirkumu;
- noteiktu projekta risku nodošana privātajam sektoram, jo īpaši saistībā ar projekta izstrādi, būvniecību, vadību un/vai finansēšanu;
- uzmanība tiek pievērsta projekta rezultāta, nevis ieguldījumu sīkai norādīšanai, un tiek ņemtas vērā saistības, kas jāpilda visā projekta cikla laikā;
- privātā finansējuma (bieži vien projekta finansējuma) izmantošana, tādējādi nododot riskus privātajam sektoram;
- maksājumi privātajam partnerim atspoguļo tā sniegtos pakalpojumus. Privātais partneris var saņemt maksājumus no lietotājiem lietošanas maksas (piemēram, autoceļu lietošanas maksas) veidā, no attiecīgās iestādes (piemēram, pieejamības maksājumu vai "virtuālo ceļa nodevu" veidā) vai no abiem šiem maksātājiem (piemēram, neliela apmēra lietošanas maksas apvienojumā ar darbības atbalstu no valsts).

Saskaņā ar 1. ierāmējumu PPP projektu ilgā termiņa un sarežģītības dēļ var rasties ļoti dažādi jautājumi valsts atbalsta jomā, kurus vispārīgi var iedalīt turpmāk norādītajās grupās.

Valsts sektora piešķirta atlīdzība privātajam partnerim. Visos PPP projektos rodas ar valsts atbalstu saistīts jautājums par cenu, ko iepirkuma iestāde maksā privātajam partnerim. Kā ir iespējams pierādīt, ka iepirkuma iestādes maksātā cena ir taisnīga un privātajam partnerim nerada nepamatotu priekšrocību (un tāpēc nav valsts atbalsts)? Šis jautājums tiek aplūkots vispirms, jo tas ir vispārīgs jautājums, kas vienādā mērā attiecas uz visiem PPP projektiem neatkarīgi, piemēram, no nozares (sk. 1. nodaļu). Ja iepirkuma iestāde nespēj pienācīgi atbildēt uz šo jautājumu, tad var pastāvēt valsts atbalsts un ir nepieciešama turpmāka analīze, lai izvērtētu, vai par šo atbalstu ir jāpaziņo. Šāda situācija var izveidoties daudzu sabiedrisko pakalpojumu gadījumā, kuros jāpierāda, ka iepirkuma iestāde rīkojas kā tirgus ekonomikas dalībnieks (sk. 5. ierāmējumu).

Turklāt attiecībā uz PPP šajā saistībā ir divi pamatjautājumi, kas turpmāk šajā ziņojumā ir iztirzāti sīkāk.

- **Garantijas.** Ja iepirkuma iestāde sniedz garantijas privātajam partnerim, nepieprasot par to tirgum atbilstošu maksu (3. nodaļa), tas ir tāds intervences veids, kas var būt valsts atbalsts. Tomēr jānorāda, ka pastāv daudz mazāka iespējamība, ka garantijas ir valsts atbalsts, ja tās ir ietvertas līgumā, ko valsts iestāde ir paredzējusi noslēgt ar privāto partneri atbilstoša iepirkumu procesa rezultātā, kurā privātais partneris ir

⁶ Publiskā iepirkuma iestādi dēvē arī par līgumslēdzēju iestādi.

izvēlēts kā saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma iesniedzējs. Savukārt, ja valsts garantijas ir pieejamas tikai dažiem pretendentiem vai ja valsts tās piedāvā pēc iepirkumu procedūras pabeigšanas, pastāv lielāka iespējamība, ka tās radīs sarežģījumus valsts atbalsta jomā.

- **Zemes īpašumtiesību nodošana.** Ir jāizskata valsts atbalsta iespējamība gadījumos, kad darījums ir saistīts ar zemes īpašumtiesību nodošanu privātajam partnerim par cenu, kas ir zemāka nekā tirgus cena (sk. 4. nodaļu).

Valsts izmaksāta papildu atlīdzība privātajam partnerim. Cena, kas privātajam partnerim samaksāta par tā sniegtajiem pakalpojumiem, nav tikai komerciāls privātā sektora darījums, un tajā var būt iekļauta iepirkuma iestādes izmaksāta papildu atlīdzība vai privātajam partnerim var tikt piešķirtas citas priekšrocības, lai tas sniegtu nekomerciālus pakalpojumus, kurus dēvē par sabiedrisko pakalpojumu saistībām⁷ (SPS, sk. 2. nodaļu). Tie var būt maksājumi par pakalpojumu sniegšanu, piemēram, autobusu pakalpojumiem vai atkritumu apstrādi. Ja šīs tiesības uz maksājuma vai kompensācijas saņemšanu ir pārmērīgas, var rasties jautājumi par valsts atbalsta pastāvēšanu.⁸

Nozares atbrīvojumi Ja iepirkuma iestāde jebkāda iemesla dēļ atzīst, ka 1., 2., 3. un 4. nodaļā iztirzātie jautājumi neattiecas uz tās situāciju, tā var izmantot vēl arī plašu nozares noteikumu sarakstu, lai izvairītos no prasības paziņot par valsts atbalstu. Šīs nozares galvenokārt ir norādītas VGAR 5. nodaļā.

⁷ Piemēram, sabiedriskā transporta projektu PPP līgumos bieži vien privātajam partnerim nosaka pienākumu nodrošināt, lai pakalpojums tiktu sniegts arī teritorijās, kur tas nav rentabli, piemēram, lietotāju trūkuma dēļ. Šo saistību veidu uzskata par sabiedrisko pakalpojumu saistībām, kuru izpildi iepirkuma iestāde var kompensēt, un to neuzskata par valsts atbalstu (sk. skaidrojumu 2. nodaļā).

⁸ Noteikumi paredz, ka sarežģītu līgumisko vienošanos gadījumā valsts iestādei ir jāpārlicinās par to, vai tā neizmaksā pārāk lielu kompensāciju, un šajā saistībā jāizmanto tikai elementi, kam iespējams noteikt konkrētu komerciālo vērtību.

4. ierāmējums. Kā valsts atbalsts rodas PPP, kurās izmanto ES fondu līdzekļus⁹

Lai finansējumu uzskatītu par valsts atbalstu, tam jātiek piešķirtam no kādas ES dalībvalsts publiskajiem līdzekļiem (šie līdzekļi var būt valsts, vietēja līmeņa iestādes vai pat valsts kontrolēta uzņēmuma līdzekļi). Rodas jautājums, vai arī ES fondus var uzskatīt par valsts/dalībvalsts publiskajiem līdzekļiem, kurus pārvalda šī valsts un uz kuriem tāpēc var attiekties prasība paziņot par valsts atbalstu.

Galvenais faktors, kas jāņem vērā, nosakot, vai PPP finansējums, kas saņemts no ES līdzekļiem, ir valsts atbalsts, ir tas, vai valsts iestāde var noteikt, kā tiek iztērētas ES ieguldījums. Dalībvalsts iestādes parasti īsteno kontroli pār ES fondiem, jo īpaši struktūrfondiem, jo tās pēc saviem ieskatiem var lemt par to, kuras personas atbilst kritērijiem šo līdzekļu saņemšanai, un tās izvirza nosacījumus attiecībā uz šo līdzekļu izlietošanu (piemēram, no tādiem Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem kā Eiropas Reģionālās attīstības fonds vai Kohēzijas fonds). Tāpēc šos līdzekļus var uzskatīt par valsts atbalstu.

Tomēr fondus, kurus tiešā veidā pārvalda kāda ES iestāde vai struktūra, piemēram, Komisija (piemēram, Eiropas infrastruktūras savienības instruments), Eiropas Investīciju banka vai Eiropas Investīciju fonds, principā neuzskata par valsts līdzekļiem, ja attiecīgā ES iestāde tos tieši pārskaita tiešajam saņēmējam saskaņā ar ES tiesību aktiem un bez valsts iestādes intervences.¹⁰

⁹ Pielāgots no: ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/joint_statement_en.pdf.

¹⁰ Sk. 57.–60. punktu [Komisijas paziņojumā par LESD 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta iedzienu](#). Sk. arī *EPEC* vadlīnijas par ES strukturālo un investīciju fondu apvienošanu 2014.–2020. gada plānošanas periodā, pieejamas tīmekļa vietnē www.eib.org/epec/resources/blending-ue-structural-investment-fund-ppp.

1. Valsts sektora piešķirta atlīdzība privātajam partnerim

1.1. Ievads

Veicot lielāko daļu publisko iepirkumu, jo īpaši veidojot PPP, viens no galvenajiem jautājumiem saistībā ar valsts atbalstu ir par to, kāda apmēra atlīdzību var izmaksāt privātajam partnerim apmaiņā pret tā sniegtajiem pakalpojumiem. **Ja atlīdzība ir *pārmērīga salīdzinājumā ar cenu, ko uzskata par tirgus cenu (t. i., cenu, kas būtu jāmaksā) saskaņā ar atklātiem, pārredzamiem un godīgiem tirgus nosacījumiem, šo pārmērīgo kompensāciju uzskata par subsīdiju un tārad par valsts atbalstu.*** Tāpēc ir svarīgi zināt, kāda summa ir uzskatāma par *pārmērīgu* un kā to nepieļaut.

Šajā saistībā rodas jautājums, kā noteikt tirgus cenu, kas būtu jāmaksā privātajam partnerim. Atbilde ir diezgan vienkārša, jo **saskaņā ar Komisijas pieredzi pareizi īstenotā publisko iepirkumu procedūrā parasti ir iespējams noteikt arī tirgus cenu**¹¹ (6. ierāmējumā ir izklāstīts, kā šo pieņēmumu iespējams piemērot konkursa dialoga gadījumā).

Tādējādi, tā kā PPP ir valsts līgumi, ko slēdz saskaņā ar ES publisko iepirkumu noteikumiem, atklātas, pārredzamas un nediskriminējošas procedūras īstenošana principā nozīmē, ka jebkādu valsts sektora atlīdzības apmēru var uzskatīt par atbilstošu tirgus cenai. Ja vien šī atlīdzība stingri atbilst summai, kas būtu nepieciešama, lai kompensētu efektīvam tirgus dalībniekam PPP pakalpojumu nodrošināšanu, uz to nav attiecināms LESD 107. pantā minētais nosacījums par *priekšrokas došanu konkrētiem uzņēmumiem* un tāpēc tā nav valsts atbalsts.

Komisijas vadlīnijās un Eiropas Savienības tiesas praksē šis jautājums ir iztīrīts sīkāk un ir minēti daži pamatrādītāji, kas liecina par atbilstību iepriekš norādītajiem nosacījumiem. Šie rādītāji ir aplūkoti turpmākajos punktos.

1.2. Taisnīgas tirgus cenas noteikšana

Attiecībā uz privātā partnera atlīdzību nav konkrētas definīcijas vai precīzas metodes, kas būtu jāievēro, lai noteiktu, kā aprēķināt taisnīgu cenu. Tomēr, ņemot vērā Komisijas un Eiropas Savienības Tiesas lēmumus, šķiet, ka **iepirkuma iestādei ir jāizpilda divi galvenie nosacījumi, lai varētu uzskatīt, ka tā ir panākusi taisnīgu cenu: i) jāizveido pareizas (t. i., pārredzamas un nediskriminējošas) iepirkumu procedūras saskaņā ar iepriekšminētajiem norādījumiem, un ii) iepirkuma iestādei jārikojas kā tirgus ekonomikas dalībniekam** (sk. 5. ierāmējumu).

¹¹ Sk. 89.–96. punktu **Komisijas paziņojumā par LESD 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta iedzienu**. Sk. arī, piemēram, Komisijas Lēmumu lietā Nr. 264/2002 “Apvienotā Karaliste pret *London Underground Public Private Partnership*”, kurā Komisija “*lemj, ka gadījumos, kad šāda veida vienošanās par infrastruktūru tiek slēgtas pēc atklātas, pārredzamas un nediskriminējošas procedūras īstenošanas, principā pieņem, ka jebkāda valsts atbalsta apmēru var uzskatīt par atbilstošu tirgus cenai*” (C (2002) 3578 fin, 35. lpp.).

5. ierāmējums. Tirgus ekonomikas dalībnieka princips

Tirgus ekonomikas dalībnieka princips (TEDP)¹² ir rīks, ko Komisija izmanto, lai noteiktu, vai dalībvalsts sniegtā palīdzība uzņēmumam rada kādu priekšrocību. TEDP būtībā paredz, ka gadījumos, kad valsts iestāde sniedz savu ieguldījumu kādā projektā ar tādiem noteikumiem, kādi būtu pieņemami privātam ieguldītājam parastos tirgus ekonomikas apstākļos, šis finansējums nav valsts atbalsts.

Ņemot vērā, ka daudzi sabiedriskie pakalpojumi ir nekomerciāli, TEDP metodi var būt grūti piemērot attiecībā uz daudziem no tiem un tāpat arī attiecībā uz PPP līgumiem. Gandrīz vienmēr daudziem sabiedriskajiem labumiem jeb vispārējām saistībām ir minimāla komerciālā vērtība (dažādu iemeslu dēļ, kas saistīti ar tādiem aspektiem kā rentabilitāte, dibināšanas izmaksas un pieprasījuma būtība). Tādējādi ir grūti noteikt, vai valsts iestāde ir rīkojusies tāpat, kā to būtu darījis tirgus dalībnieks, un tāpēc savukārt ir grūti izslēgt valsts atbalsta pastāvēšanu, pamatojoties tikai uz TEDP. Šajās situācijās, pat ja ir ievērota pareiza iepirkumu procedūra, būtu jāapsver 2. un 5. nodaļā aprakstīto noteikumu piemērošana.

TEDP ir būtiska nozīme, lai daudzās jomās novērtētu, vai PPP projektos pastāv valsts atbalsts: piemēram, valsts atbalsta kontroles gadījumā iepirkuma iestādei jāspēj pamatot savi lēmumi, pierādot, ka tā ir rīkojusies kā tirgus ekonomikas dalībnieks. Tas attiecas uz visiem PPP posmiem – no projekta sākšanas līdz pat pabeigšanai vai noteiktā termiņa beigām. **Citiem vārdiem sakot, iepirkuma iestādei jāņem vērā fakts, ka PPP ir darījums, kura pusēm ir jādara viss iespējamais, lai neradītu priekšrocības cita citai, tāpat kā saistībā ar jebkuru tirdzniecības darījumu rīkotos tirgus ekonomikas dalībnieki, komerciālu interešu vadīti.** I pielikumā ir sniegts piemērs tam, kā praktiski var tikt interpretēts TEDP.¹³ Tas ne tikai ietver nepieciešamību veikt visus atbilstošos pasākumus privātajam partnerim izmaksājamās atlīdzības aprēķināšanai, bet arī paredzēt visus līguma nosacījumus un izmaiņas, tostarp izmaiņas riska dalījumā visā projekta laikā. Uz dažām jomām, piemēram, uz valsts garantijām (sk. 3. nodaļu) un zemes īpašumtiesību nodošanu (sk. 4. nodaļu), attiecas īpaši noteikumi, kuros paskaidrots, kā iepirkuma iestāde šajās jomās var nodrošināt atbilstību TEDP.

1.3. Pienācīga paziņojuma un informācijas publicēšana

Šis kritērijs nozīmē, ka iepirkuma iestādēm ir jāievēro pārredzamības un vienlīdzīgas attieksmes princips. **Komisija ir lēmusi, ka praksē tas nozīmē, ka plānotajiem valsts līgumiem ir jāatbilst visām ES tiesību aktos¹⁴ noteiktajām saistībām paziņojuma un informācijas publicēšanas jomā (t. i., par informācijas publicēšanu *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*).**

Sarunu laikā ieviešot jebkādas izmaiņas vai jaunus elementus, ir jāievēro paziņojuma, sākotnējo paziņojumu un līguma dokumentu publicēšanas parametri (piemēram, vēlākā

¹² Iepriekš zināma kā “tirgus ekonomikas ieguldītāja pārbaude”.

¹³ Lai gan I pielikumā nav aplūkots tieši PPP projekts (bet projekta ietvaros ir slēgti ārpalpojumu līgumi), tas ir piemērs tam, kādas veiktās darbības ir jāklasificē kā komerciāla rīcība starp valstij piederošu struktūru un tās meitasuzņēmumu, kas noslēdzis komerclīgumu ar privātā sektora uzņēmumu.

¹⁴ Sk., piemēram, **Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvu 2014/24/ES par publisko iepirkumu** (OV L 94, 28.3.2014., 65.–242. lpp.) un **Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvu 2014/23/ES par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu** (OV L 94, 28.03.2014., 1.–64. lpp.).

posmā nevar mainīt līguma apjomu un būtību, neievērojot publisko iepirkumu noteikumus).

1.4. Efektīvas metodes izmantošana saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma noteikšanai

Konkursa piedāvājumi jāizvērtē, nosakot, kurš ir saimnieciski visizdevīgākais piedāvājums (SVP), tostarp ņemot vērā gan visas sākotnējās izmaksas, gan visas paredzamās izmaksas. Protams, bieži vien piedāvājumu atšķirības nav aprēķināmas naudas izteiksmē (piemēram, piedāvājumu atšķirības aptvertā darba apjoma, gaidāmā snieguma līmeņa un piedāvātā riska dalījuma ziņā). Šajās situācijās var izstrādāt sarežģītāku metodi saskaņā ar SVP principu, lai šīs atšķirības izteikt finansiāli. Tādējādi ir iespējams taisnīgi salīdzināt piedāvājumus un atlasīt vēlamāko pretendentu. Komisija uzskata, ka saistībā ar PPP šāda metode ir atbilstoša privātā partnera atlasei, un tādā gadījumā nav jāpaziņo par valsts atbalsta pastāvēšanu.

Atzīstot, ka ar PPP saistītu iepirkumu gadījumā konkursa dialoga procedūra nodrošina zināmu elastīgumu, iepirkuma iestādēm ir svarīgi apsvērt, kā šo konkursa dialoga procedūru izmantot un organizēt tā, lai nodrošinātu augstu pārredzamības un atklātības līmeni, kas nepieciešams saskaņā ar prasībām valsts atbalsta jomā. Iepriekšējos gados ir diskutēts par to, cik saderīga ar valsts atbalstu ir konkursa dialoga procedūra (6. ierāmējumā ir sniegta vispārīga informācija par konkursa dialogu). Komisija jaunākajos ieteikumos, ko tā publicēja 2016. gadā, ir mēģinājusi paskaidrot savu nostāju attiecībā uz to, cik saderīgas ar valsts atbalsta politiku ir procedūras, kurās tiek izmantotas pārrunas:

“Uzskatāms, ka iepriekš minēto prasību izpildei pietiek ar publiskā iepirkuma direktīvās paredzēto procedūru izmantošanu un ievērošanu, ja vien ir izpildīti visi attiecīgās procedūras izmantošanas nosacījumi.”¹⁵

¹⁵ Sk. 93. punktu **Komisijas paziņojumā par LESD 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu.**

6. ierāmējums. Valsts atbalsts un konkursa dialogs

Novērtējot valsts atbalsta esību PPP projektos, papildus TEDP uzmanība jāpievērš vēl vienam pamatjautājumam, proti, publisko iepirkumu procedūras kvalitātei. Tādos lielos infrastruktūras projektos kā PPP konkursa dialogs arvien biežāk tiek izraudzīts kā vēlamā iepirkumu procedūra.¹⁶ Izmantojot konkursa dialogu, iepirkuma iestādei, piemēram, ir iespēja vairākos posmos rīkot pārrunas ar daudziem pretendentiem un pielāgot risinājumus tā, lai tie precīzi atbilstu iestādes vajadzībām. Daudzas iepirkuma iestādes atzinīgi novērtē šādu elastīgumu. Uzskata, ka konkursa dialogs uzlabo galīgā projekta kvalitāti un ir efektīvs veids, kā iespējams novērst neskaidrības saistībā ar sarežģītu vai apjomīgu infrastruktūras projektu, kura sākumā var būt grūti noskaidrot, piemēram, iepirkuma iestādes izpratni par potenciālajiem tirgus risinājumiem vai jaudu un/vai tirgus dalībnieku izpratni par iepirkuma iestādes prasībām.¹⁷

Ir noderīgi tas, ka Komisija jaunajās vadlīnijās paudusi apstiprinājumu visām iepirkumu procedūrām, kurās tiek pienācīgi ievērota Direktīva. Tādā veidā tiek kļiedētas neskaidrības, kas iepirkuma iestādēm bija saistībā ar tām procedūrām, kurās izmanto pārrunas, lai vienotos par piedāvājumiem un uzlabotu tos. Tomēr ir lietderīgi atzīt arī to, ka konkursa dialogam ir dažas īpašas riska jomas, par kurām iepirkuma iestādēm ir jābūt informētām, kad tās izmanto šo procedūru saistībā ar valsts atbalstu. Tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu, ka tās izpilda visas prasības, kas noteiktas attiecībā uz konkurenci veicinošu, pārredzamu, nediskriminējošu un beznosacījumu publisko iepirkumu procedūru.

Pirmkārt, ES tiesību aktos ir paredzēti daži ierobežojumi tiem projektu veidiem, kuros var izmantot konkursa dialogu.¹⁸ 2014. gada Publisko iepirkumu direktīvā ir norādīti vairāki faktori, tostarp šādi:

- neeksistē jau pieejami risinājumi;
- nepieciešamība pēc projektēšanas vai inovatīviem risinājumiem;
- risinājumu juridiskās un finansiālās struktūras sarežģītība;
- nav viegli precīzi sagatavot tehniskās specifikācijas.¹⁹

Saskaņā ar šiem kritērijiem PPP bieži spēj pamatot, ka konkursa dialogs ir izmantots, ņemot vērā PPP apjomu un sarežģītību, bet šī argumentācija ir skaidri jānorāda jau pašā sākumā.

Otrkārt, valsts atbalsta jomā konkursa dialogs var radīt sarežģījumus, jo tiek uzskatīts, ka tas var iepirkumu iestādei sniegt lielu rīcības brīvību attiecībā uz iepirkumu veikšanu. Papildus citiem aspektiem, kas saistīti ar pienācīgi īstenotiem iepirkumiem, laba prakse ir arī nodrošināt, lai

- ieinteresētajiem uzņēmumiem nepamatoti netiktu liegts piedalīties konkursā. Tas nozīmē, ka sākotnējam konkursa paziņojumam, iepriekšējiem informatīviem

¹⁶ Sk. 42. apsvērumu **Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvā 2014/24/ES par publisko iepirkumu** (OV L 94, 28.03.2014., 65.–242. lpp.).

¹⁷ Sk. EPEC pārskatu par konkursa dialogu tīmekļa vietnē www.eib.org/epec/resources/epec-procurement-and-cd-public.pdf.

¹⁸ Tie attiecas arī uz jauno *konkursa procedūru ar sarunām*, kas 2014. gadā tika iekļauta ES tiesību aktos.

¹⁹ Sk. 26. panta 4. punkta a) apakšpunktu **Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvā 2014/24/ES par publisko iepirkumu** (OV L 94, 28.03.2014., 65.–242. lpp.).

paziņojumiem un pirmskvalifikācijas periodam jābūt atklātam, godīgam un pārredzamam;

- ieinteresētajiem uzņēmumiem nepamatoti netiktu liegta līdzdalība, jo īpaši vēlākos dialoga procesa posmos. Tas nozīmē, ka izvērtēšanas kritērijiem pretendentu skaita samazināšanai ir jābūt skaidri saprotamiem visiem dalībniekiem jau pietiekamu laiku pirms konkursa un turpmākajam dialogam noteikti ir jābūt atvērtam, godīgam un pārredzamam;
- sākotnējā konkursa paziņojumā izklāstītajiem piešķiršanas kritērijiem ir jābūt tādiem, lai nodrošinātu, ka iepirkumu procedūras beigās līguma slēgšanas tiesības tiek piešķirtas, pamatojoties uz SVP principiem. Tas nozīmē, ka visā konkursa dialoga laikā ir jāuztur spēcīga konkurences sajūta (piemēram, iekļaujot dialoga posmu, kurā piedalās vairāki piemērotie pretendenti, uzaicinot piemērotus pretendētus iesniegt piedāvājumus, rīkojot paralēlas sarunas un noslēgumā atlasot vēlamo pretendentu, pamatojoties uz to priekšlikumu, kam ir vislabākā cenas un kvalitātes attiecība). Tas nozīmē arī to, ka kritērijus nevajadzētu būtiski mainīt (piemēram, tā, ka izslēgtie pretendenti būtu varējuši pieņemt citādus lēmumus saistībā ar dalību konkursā) un tiem jāpaliek cieši saistīti ar jomu, kas noteikta sākotnējā uzaicinājumā iesniegt piedāvājumus.

Problēmas saistībā ar valsts atbalsta pastāvēšanu var rasties, piemēram, šādos gadījumos:

- ir ierobežots skaits pretendentu / tikai viens pretendents vai nu jau pašā sākumā, vai vēlāk dialoga laikā (piemēram, gadījumā, ja tiek izslēgti pārāk daudzi pretendenti);
- projekts dialoga gaitā tiek būtiski izmainīts (piemēram, tā apjoms, joma vai cena);
- vienam no pretendentiem jau pieder pamata infrastruktūra vai projekta īstenošanai nepieciešamā zeme.

2. Atlīdzība par sabiedrisko pakalpojumu saistību izpildi. Pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi

2.1. Ievads

Vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumi (VTNP) ir tādas saimnieciskās darbības, ko valsts iestādes ir atzinušas par īpaši svarīgām iedzīvotājiem un kas bez valsts intervences vai nu netiktu veiktas vispār, vai tiktu veiktas ar atšķirīgiem nosacījumiem. Šādu pakalpojumu piemēri ir transporta tīklu darbības nodrošināšana, sociālo pakalpojumu (piemēram, slimnīcas pakalpojumu) sniegšana un citas pamata infrastruktūras nodrošināšana (piemēram, atkritumu apstrāde).

1. nodaļā tika aplūkota nepieciešamība iepirkuma iestādei pierādīt, ka nepastāv valsts atbalsts, proti: i) ir noteikta taisnīga cena, ko visefektīvāk iespējams izdarīt, atbilstoši publisko iepirkumu noteikumiem rīkojot atklātu konkursu, kuru pārvalda valsts iestāde, kas rīkojas saskaņā ar tiem pašiem nosacījumiem, saskaņā ar kuriem darbojas tirgus ekonomikas dalībnieki; ii) nodrošināts, ka ierosinātais publiskais līgums tiek pienācīgi paziņots un publicēts, publicējot informāciju ESOV; iii) izmantotas efektīvas metodes saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma noteikšanai. Saskaņā ar 5. ierāmējumā sniegto informāciju to var būt grūti pierādīt tādu PPP projektu gadījumā, kas ir saistīti ar komerciāli neizdevīgu sabiedrisko pakalpojumu vai sabiedrībai svarīgu preču nodrošināšanu. Šādos gadījumos VTNP var būt iespējams piemērot īpašu valsts atbalsta režīmu. Tādējādi dažās situācijās var nebūt nepieciešamības par šo atbalstu paziņot Komisijai vai lūgt tās apstiprinājumu šādam atbalstam. Atklāta, pārredzama un nediskriminējoša publisko iepirkumu procedūra palielina izredzes veiksmīgi piemērot VTNP režīmu. Tomēr šajā nodaļā ir izskaidrots, ka tā nav vienīgā prasība un ir vēl daudz citu nosacījumu, kas jāizpilda, lai varētu gūt labumu no VTNP režīma. Tāpēc ar VTNP saistītie valsts atbalsta noteikumi ir īpaši svarīgi attiecībā uz PPP projektiem, jo stratēģiskās infrastruktūras nozarēs šī koncepcija tiek izmantota salīdzinoši bieži.

2.2. VTNP noteikumu izmantošana

Lai tiktu nodrošināti VTNP, valsts iestāde bieži vien nodod SPS veikšanu privātajam sektoram (piemēram, transporta un slimnīcu pakalpojumu sniegšana neērtā darba laikā). Tādēļ, ja šie pakalpojumi veidi ir saistīti ar SPS, valsts iestādei ir jāizmaksā papildu atlīdzība privātajam sektoram, lai kompensētu izmaksas, kas tam rodas, veicot uzdevumus, ko tas neveiktu, ja rīkotos, ņemot vērā tikai komerciālas intereses.

VTNP apmērs un organizēšana katrā dalībvalstī būtiski atšķiras atkarībā no šīs valsts intervences vēstures un kultūras. Tāpēc ES VTNP izmantošana ir ļoti daudzveidīga un var atšķirties tas, kā dažādās ģeogrāfiskajās, sociālajās un kultūras situācijās tiek apmierinātas lietotāju vajadzības un vēlmes. Tāpēc valsts, reģionālā un vietējā līmeņa iestāžu pienākums ir lemt par VTNP veidu un apmēru.

Dalībvalstu rīcības brīvība saistībā ar VTNP definēšanu ir ierobežota tikai šādos divos gadījumos:

- nozarēs, kuras jau ir saskaņotas ES līmenī (maz ticams, ka tajās ir iekļauti PPP²⁰) un

²⁰ Piemēram, elektrosakaru un pasta un enerģētikas nozare ir saskaņota ES līmenī.

kurās jau ir ņemti vērā vispārējas nozīmes mērķi.²¹ Šajā gadījumā dalībvalsts rīcības brīvība nevar būt pretrunā ES noteikumiem;

- ja dalībvalsts, definējot savus VTNP, pieļauj “*acīmredzamu kļūdu*”, kas īpaši bieži notiek gadījumos, kad valsts iestāde nolemj par VTNP uzskatīt tādu pakalpojumu, kas parasti konkurences tirgū tiek nodrošināts bez valsts intervences, nosaka mākslīgas SPS un piešķir privātajam sektoram atbalstu SPS kompensācijas veidā.

2.3. VTNP režīma pamatelementi

Papildus abiem iepriekš minētajiem nosacījumiem valsts iestādei jāpiešķir kompensācija par SPS, ko pilda privātais sektors, saskaņā ar Komisijas noteiktā VTNP režīma īpašajām prasībām.

Ir trīs dažādas pieejas VTNP režīma piemērošanai, un, lai gan katra no tām tiek izmantota atšķirīgi un katrai no tām pamatā ir atšķirīga ES tiesu prakse vai Komisijas paziņojumi, visām trim pieejām ir vairāki kopīgi pamatelementi. Tie ir turpmāk norādītie elementi.

Skaidri definēti sabiedriskie pakalpojumi un šo pakalpojumu potenciālie lietotāji

- Saņēmējam uzņēmumam, kas PPP gadījumā ir privātais partneris, uztic VTNP nodrošināšanu. Par VTNP nodrošināšanas uzticēšanu parasti uzskata tāda “konkrēta uzdevuma”²² vai “konkrēta sabiedrisko pakalpojumu uzdevuma” uzticēšanu, kuru privātais partneris neveiktu tādā pašā apmērā vai ar tādiem pašiem nosacījumiem, ja tas pats būtu komerciāli ieinteresēts attiecīgā uzdevuma veikšanā.²³
- Ir skaidri jānorāda privātā partnera pienākumi saistībā ar konkrētā VTNP nodrošināšanu. Parasti to dara, izdodot aktu (tiesību aktu, juridisku vai normatīvu dokumentu vai līgumu), kurā sniedz noteiktu informāciju, tostarp šādu:
 - SPS saturu un ilgumu;
 - attiecīgo privāto partneri (un atbilstošā gadījumā teritoriju);
 - privātajam partnerim piešķirto ekskluzīvo vai īpašo tiesību veidu;
 - kompensācijas aprēķināšanas, pārvaldīšanas un pārskatīšanas parametrus;
 - pasākumus pārmērīgas kompensācijas nepieļaušanai un atgūšanai.
- Pakalpojumiem, kas klasificējami kā VTNP, ir jārada labums iedzīvotājiem vai jābūt visas sabiedrības interesēs.

Pārredzama un objektīva kompensēšanas mehānisms izveide

- Parametri kompensācijas aprēķināšanai par VTNP nodrošināšanu jānosaka objektīvi un pārredzami. Tas ir jā dara tāpēc, lai nepieļautu tādas ekonomiskās priekšrocības radīšanu, kuras rezultātā saņēmējs uzņēmums nonāktu labvēlīgākā situācijā nekā konkurējošie uzņēmumi.
- Parasti tas nozīmē, ka ir jānorāda, kuri izmaksu veidi ir jāņem vērā (parasti tās ir visas izmaksas, kas radušās, lai nodrošinātu attiecīgo VTNP), un principi (piemēram,

²¹ Sk., piemēram, spriedumu lietā C-206/98 “Komisija pret Beļģiju”, 2000, ECR I-3509, 45. punktu.

²² Sk. spriedumu lietā C-127/73 “BRT pret SABAM”, 1974, ECR-313.

²³ Sk. 2. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 23. oktobra Regulā (EK) Nr. 1370/2007 par sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumiem, izmantojot dzelzceļu un autoceļus, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1191/69 un Padomes Regulu (EEK) Nr. 1107/70 (OV L 315, 03.12.2007., 1. lpp.).

grāmatvedības principi), kas jāizmanto kompensācijas apmēra aprēķināšanai.

Pārmērīgi lielas kompensācijas nepieļaušana

- Kompensācija, ko uzņēmums saņem par VTNP nodrošināšanu, nedrīkst pārsniegt summu, kas tam ir nepieciešama, lai segtu neto izmaksas, kuras rodas, nodrošinot šo VTNP, tostarp gūtu "*samērīgu peļņu*";
- Parasti uzskata, ka "*samērīga peļņa*" ir tāda kapitāla peļņas²⁴ norma, ko pieprasītu parasts uzņēmums, lemjot par līdzvērtīga VTNP iespējamu nodrošināšanu periodā, kad tam ir uzticēts šis pienākums, un ņemot vērā attiecīgo riska pakāpi (kas ir atkarīga no konkrētās nozares, VTNP veida un kompensēšanas mehānisma parametriem).²⁵

Katra no trim VTNP režīma piemērošanas pieejām paredz papildu prasības, kas jāizpilda, lai attiecīgais pasākums nebūtu uzskatāms par valsts atbalstu vai tam varētu piemērot atbrīvojumu no paziņošanas. Turpmāk norādītās pieejas ir sīkāk aprakstītas II pielikumā.

- **Pasākumi, kas paredzēti *Altmark* lietā izdotajā spriedumā** – valsts atbalsts nav tādi valsts sektora veikti pasākumi, kas atbilst prasībām, kuras Eiropas Savienības Tiesa norādīja spriedumā *Altmark* lietā,²⁶
- **Pasākumi, kas paredzēti VTNP lēmumā** – pasākumiem, kas neatbilst *Altmark* sprieduma kritērijiem, bet kas tomēr atbilst tā dēvētā VTNP lēmuma nosacījumiem, automātiski piemēro atbrīvojumu no paziņošanas prasības,²⁷
- **VTNP nostādnes** – par pasākumiem, kas neatbilst ne spriedumam *Altmark* lietā, ne VTNP lēmuma kritērijiem, ir jāpaziņo saskaņā ar tā dēvētajām VTNP nostādnēm.²⁸

2.4. Trīs pieeju salīdzinājums

Jānorāda, ka trīs minētās pieejas ir procesuāli ļoti atšķirīgas. Par pasākumiem, kas atbilst *Altmark* sprieduma kritērijiem, nav jāpaziņo, jo tos neuzskata par valsts atbalstu. Pasākumi, kas neatbilst *Altmark* sprieduma kritērijiem, bet atbilst VTNP lēmumam, ir valsts atbalsts, bet par tiem nav jāpaziņo, jo automātiski uzskata, ka tie ir saderīgi ar iekšējo tirgu. Par pasākumiem, kas neatbilst ne *Altmark* sprieduma prasībām, ne VTNP lēmuma prasībām, ir jāpaziņo Komisijai, kas novērtē to saderību ar iekšējo tirgu.

Jānorāda, ka praksē atbilstību *Altmark* kritērijiem bieži vien ir grūti novērtēt. Tomēr priekšrocība, ko nodrošina atbilstība *Altmark* kritērijiem, ir fakts, ka attiecīgos pasākumus neuzskata par valsts atbalstu un tātad nerodas jautājumi par valsts atbalsta pastāvēšanu. No otras puses, VTNP lēmuma nosacījumi ir vieglāk piemērojami. Pasākumus, kas atbilst VTNP lēmuma kritērijiem (bet neatbilst *Altmark* kritērijiem) tik un tā uzskata par valsts atbalstu, bet par šiem pasākumiem nav jāpaziņo. Tāpēc praksē, ja pasākums ir saistīts ar

²⁴ "*Kapitāla peļņas norma*" ir iekšējā peļņas norma (IPN), ko uzņēmums, ieguldot kapitālu, gūst projekta laikā (t. i., IPN atbilstoši līgumā noteiktajai naudas plūsmi).

²⁵ Nav skaidrs, kas notiek situācijā, kad konkursā piedalās viens pretendents, kura piedāvājums ietver augstas pamatizmaksas un zemu (samērīgu) peļņu, un otrs pretendents, kura piedāvājums ietver zemas pamatizmaksas un lielu (nesamērīgu) peļņu, ja saimnieciski visizdevīgākais piedāvājums ir otrais minētais piedāvājums. Būtu apšaubāma situācija, kurā saskaņā ar ES tiesību aktiem valsts atbalsta jomā iestādei būtu jāizvēlas privātais partneris, pamatojoties tikai uz zemāku peļņas normu, pat ja lielāku izmaksu rezultātā kopējā cena ir augstāka.

²⁶ Sk. spriedumu lietā **C-280/00 "Altmark Trans GmbH un Regierungspräsidium Magdeburg pret Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH un Oberbundesanwalt beim BVerWG"**, 2003, ECR I-07747.

²⁷ Sk. **VTNP lēmumu**.

²⁸ Sk. **VTNP nostādnes**.

pietiekami nelielu projektu, tad juridiskās noteiktības nolūkā parasti ir ieteicams vispirms nodrošināt, lai attiecīgais pasākums atbilstu VTNP lēmuma nosacījumiem, pirms tiek mēģināts panākt atbilstību *Altmark* kritērijiem.

3. Valsts garantijas²⁹

3.1. Ievads

PPP ietvaros sniegtām valsts garantijām varētu tikt piemēroti noteikumi valsts atbalsta jomā, jo šīs garantijas privātajam partnerim var radīt priekšrocības.³⁰ Valsts garantijas priekšrocība privātajam partnerim ir tā, ka valsts uzņemas ar projektu saistīto risku. To, ka valsts uzņemas risku privātā sektora vietā, parasti vajadzētu atlīdzināt, samaksājot atbilstīgu prēmiju. Ja valsts pilnīgi vai daļēji atsakās no šādas prēmijas, rodas gan labums uzņēmumam, gan potenciāls valsts līdzekļu samazinājums.

Saistībā ar PPP valsts garantijas var būt plašāka sarežģīta līguma noteikumu daļa un būt pieejamas visiem privātajiem uzņēmumiem, kas pretendē uz konkrēta PPP līguma slēgšanu. Šādu valsts garantiju dēļ nevajadzētu rasties sarežģījumiem saistībā ar valsts atbalstu, ja kopējais līgums neparedz pārmērīgu kompensāciju un ir saderīgs ar 1. nodaļā minēto TEDP, vai arī paredz samērīgu kompensāciju par 2. nodaļā minēto VTNP nodrošināšanu. Turpretī, ja valsts garantijas būtībā nav saistītas ar taisnīgu, atklātu un pārredzamu PPP iepirkumu procesu, pastāv lielāka iespējamība, ka var rasties problēmas un šīs garantijas ir jānovērtē, paturot prātā šajā nodaļā minētos kritērijus. Šādā gadījumā valsts garantijas būtu jāsniedz tikai pēc tam, kad ir pabeigts iepirkumu process un/vai labumu gūst tikai viens pretendents.

Pat ja izrādās, ka valsts nemaz nav veikusi ar garantiju saistītus maksājumus, tas tomēr var būt valsts atbalsts atbilstoši LESD 107. pantam (sk. sadaļu "*Kas ir valsts atbalsts*" šā ziņojuma ievadā). Iemesls tam ir nosacījums, ka atbalstu uzskata par piešķirtu garantijas izsniegšanas brīdī, nevis garantijas izmantošanas brīdī vai tad, kad tiek veikts maksājums saskaņā ar garantijas noteikumiem.³¹

Komisijas paziņojumā par EK līguma 87. un 88. panta piemērošanu valsts atbalstam garantiju veidā ("Paziņojums par garantijām") ir sniegtas lietderīgas vadlīnijas par to, kādos gadījumos valsts garantijas uzskata par valsts atbalstu, un par tādas valsts garantijas atbilstības iekšējam tirgum novērtēšanu, kas ietver valsts atbalstu. Būtiski ir turpmāk 3.2. un 3.3. punktā iztirzātie jautājumi.

3.2. Kādos gadījumos valsts pasākumu uzskata par garantiju

Būtībā jebkuru garantiju piešķiršanas rezultātā var tikt sniegts valsts atbalsts neatkarīgi no avota (piemēram, valsts, reģionālās vai vietējā līmeņa iestādes). Tomēr visbiežāk izmantotais garantijas veids ir līgums, kas garantē aizdevumu vai kādas citas aizņēmēja (t. i., privātā partnera) finansiālās saistības. Jānorāda, ka novērtējumā nav būtiska valsts garantijas juridiskā forma. Jebkurus pasākumus, kurus veic, lai privātā uzņēmuma finansiālos riskus pārnestu uz valsti (šā jēdziena plašākajā izpratnē), var uzskatīt par valsts atbalstu, jo tie rada labumu attiecīgajam uzņēmumam (piemēram, samazina kredītu izmaksas). Šie pasākumi ietver arī tādu tiesību aktu un noteikumu pieņemšanu, kas kādu noteiktu uzņēmuma veidu pasargā pret bankrotu vai nodrošina, ka valsts sedz visus zaudējumus (praksē šāds īpašs statuss ir valsts

²⁹ Galvenie noteikumi par valsts garantijām ir iekļauti **Komisijas paziņojumā par EK līguma 87. un 88. panta piemērošanu valsts atbalstam garantiju veidā (2008/C 155/02)**.

³⁰ Piemēram, sk. *EPEC* vadlīnijas par valsts garantiju izmantošanu tīmekļa vietnē **www.eib.org/epec/resources/epec-state-guarantees-in-ppps-public.pdf**.

³¹ Piemēram, sk. 51. punktu **Komisijas paziņojumā par LESD 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu**.

īpašumiem). Pat pavadvēstuli vai mutisku apņemšanos atkarībā no tās tiesiskajām sekām katrā konkrētajā gadījumā var uzskatīt par valsts garantijām, kuru rezultātā tiek piešķirts valsts atbalsts.

3.3. Kā iespējams noteikt garantijai atbilstošu prēmijas apmēru

Kritērijs garantijai atbilstoša prēmijas apmēra noteikšanai ir tirgus ekonomikas dalībnieka princips (TEDP) (sk. 1. nodaļu). Garantija nav valsts atbalsts tad, ja valsts saņem atlīdzību, kas ir līdzvērtīga prēmijai, kuru tirgus ekonomikas dalībnieks prasītu par līdzvērtīgas garantijas sniegšanu līdzvērtīgam uzņēmumam. Ja turpretī garantija tiek piešķirta ar labvēlīgākiem nosacījumiem nekā tirgū pieejamie, saņēmējs uzņēmums acīmredzami iegūst ekonomisku priekšrocību.

Praksē var būt ļoti grūti noteikt, kāda ir atbilstoša tirgus prēmija, kas būtu jāsamaksā par valsts garantiju, un PPP nav izņēmums šajā ziņā. Lai novērstu šīs problēmas, Komisija savā Paziņojumā par garantijām ir ierosinājusi vairākus konkrētus nosacījumus, kuru izpilde ir pietiekama, lai uzskatītu, ka valsts atbalsta nav (un kuri nav saistīti tikai ar prēmiju). Šie nosacījumi ir minēti turpmāk 3.4. punktā.

3.4. Nosacījumi valsts atbalsta iespējamības izslēgšanai valsts garantijas gadījumā

Savā Paziņojumā par garantijām Komisija ir sniegusi sīkus norādījumus par to, kā iespējams piemērot LESD 107. un 108. pantu saistībā ar garantiju un valsts atbalsta jautājumu. Saskaņā ar Paziņojumu par garantijām³² ir pietiekami izpildīt visus šos četrus nosacījumus, lai uzskatītu, ka valsts atbalsta nav:

- a) aizņēmējam nav **finansiālu grūtību**;³³
- b) garantija ir saistīta ar **konkrētu finanšu darījumu**, attiecas uz **noteiktu maksimālo summu** un ir spēkā tikai **noteiktu laiku**;
- c) principā garantija **aptver ne vairāk kā 80 % no aizdevuma vai citu finansiālo saistību nenomaksātās daļas** (papildu noteikumi ir izklāstīti 7. ierāmējumā). Šā nosacījuma iemesls ir apsvērums, ka gadījumā, ja valsts garantija pilnā apjomā sedz finansiālās saistības, aizdevējam var būt mazāks stimuls pienācīgi novērtēt, nodrošināt un samazināt ar projektu saistītos riskus. Tas var palielināt valsts risku un radīt labumu privātajam partnerim;
- d) par garantiju tiek maksāta **tirgus cena**. Lai izpildītu šo nosacījumu, valsts iestādei, aprēķinot prēmiju, kas tai būtu jāsaņem par garantijas sniegšanu, ir jāizmanto uz risku pamatota pieeja. Papildus šim izvērtējumam parasti analizē privātā partnera kredītspēju. Komisija ir noteikusi posmus šā aprēķina atvieglošanai.

Ja par noteiktu parādsaistību darījumu nav konkrētas tirgus informācijas, attiecīgā parāda instrumenta atbilstību tirgus nosacījumiem var novērtēt, pamatojoties uz salīdzinājumu ar salīdzināmiem tirgus darījumiem (tas ir, izmantojot salīdzinošo analīzi).³⁴

³² Sk. 3.2. punktu **Komisijas paziņojumā par EK līguma 87. un 88. panta piemērošanu valsts atbalstam garantiju veidā (2008/C 155/02) (Komisijas Paziņojums par garantijām)**.

³³ “Finansiālas grūtības” ir definētas Komisijas Pamatnostādņēs par valsts atbalstu grūtībās nonākušu nefinanšu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai (2014/C 249/01).

³⁴ Sk. 111. punktu **Komisijas paziņojumā par LESD 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu**.

Valsts iestādei jācenšas noteikt piemērotus garantijas prēmijas standartus un klasificēt privāto partneri, izmantojot piemērotu riska reitingu, lai noskaidrotu, kādu cenu par to maksā aizņēmējs, kuram ir tāds pats riska profils. Turpmāk ir sīkāk paskaidroti šie divi elementi.

i. Garantijas prēmijas standarta noteikšana Principā šos standartus var konstatēt finanšu tirgos. Veicot novērtējumu, jāņem vērā šādi elementi jeb parametri:

- darījuma summa un termiņš;
- privātā partnera piedāvātais nodrošinājums un attiecīga iepriekšējā pieredze, kas var ietekmēt novērtējumu par atgūstamību;
- iespējamība, ka privātais partneris nepildīs saistības savas finansiālās situācijas dēļ, tā darbības nozare un perspektīva;
- citi svarīgi ekonomiskie apstākļi.

Ja finanšu tirgos nevar konstatēt atbilstīgu garantijas prēmijas standartu, tad garantētā aizdevuma kopējās finansiālās izmaksas, kurās iekļauta aizdevuma procentu likme un garantijas prēmija, jāsalīdzina ar līdzīga negarantēta aizdevuma tirgus cenu.

ii. Privātā partnera kredītpējas klasificēšana, izmantojot riska reitingu Valsts iestādei jāspēj klasificēt privātā partnera kredītpēju, izmantojot riska reitingu. Tādējādi tā varēs noteikt, kāds ir pienācīgs atlīdzības apmērs par garantijas sniegšanu. Šo klasifikāciju var veikt starptautiski atzīta reitingu aģentūra.³⁵ Klasifikāciju var veikt arī, izmantojot iekšējo reitingu, ko lieto banka, kas izsniedz attiecīgo aizdevumu. Ir svarīgi norādīt, ka ES tiesību akti joprojām paredz izvēles brīvību attiecībā uz riska novērtēšanas avotiem, ja vien tie ir pārredzami un pamatoti. Ikviens privātais uzņēmums var izvēlēties to finanšu iestādi, kura vislabāk var novērtēt tā reitingu (piemēram, vietējā banka, kas piešķir aizdevumu).

Lai novērtētu, vai prēmija ir tirgum atbilstoša, dalībvalsts var veikt to cenu salīdzinājumu, ko tirgū samaksājuši uzņēmumi ar līdzīgu reitingu. Jebkurā gadījumā ir svarīgi norādīt, ka Komisija nepieņems tāda garantijas prēmijas apmēra noteikšanu, kas būs aprēķināts, izmantojot tikai vispārēju nozares standartu.

3.5. Valsts garantijas validācija

Ja garantija atbilst iepriekš minētajiem kritērijiem, to neuzskata par valsts atbalstu un tā tad par to nav jāpaziņo Komisijai.

Ja rodas šaubas par to, vai plānotā garantija ir valsts atbalsts, par to ir jāpaziņo Komisijai.³⁶

³⁵ Terminu “*starptautiski atzīta reitingu aģentūra*” Komisija galvenokārt attiecina uz aģentūru *Standard & Poor's, Fitch and Moody*, *Fitch* un *Moody's*. Tā norāda uz saikni starp reitingu un saistību nepildīšanas varbūtību, ko ir identificējušas starptautiskās finanšu iestādes, kuru darbības apraksts ir arī publiski pieejams. Piemēram, sk. 1. tabulu par aģentūru kredītreitingiem, kas atrodama publikācijā *Bank for International Settlements Working Paper*, Nr. 207, pieejama tīmekļa vietnē www.bis.org/publ/work207.pdf.

³⁶ Valsts garantiju gadījumā valsts stājas tiesiskajās attiecībās ar aizdevēju. Tāpēc ir jāapsver, vai tas, ka valsts atbalsts ticis piešķirts nelikumīgi, var ietekmēt trešās personas. Ja valsts garantiju izsniedz aizdevumiem, tas attiecas galvenokārt uz finanšu aizdevējiestādēm. Gadījumā, ja tiek izsniegta garantija obligācijām, kas emitētas, lai iegūtu finansējumu uzņēmumiem, tas attiecas uz obligāciju īpašniekiem un tām finanšu iestādēm, kas piedalījušas emisijā. Jautājums par to, vai atbalsta nelikumīgums ietekmē tiesiskās attiecības starp valsti un trešām personām, principā ir jāskata saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Eiropas Savienības Tiesa spriedumā lietā C 275/10 “*Residex Capital IV CV* pret *Gemeente Rotterdam*”, 2011, ECR I-13043, lēma, ka valsts tiesas var

Citiem vārdiem sakot, ja garantija neatbilst TEDP, uzskata, ka tā ietver valsts atbalstu. Tāpēc ir jānovērtē valsts atbalsta elementa apjoms, lai pārbaudītu, vai šo atbalstu var atzīt par saderīgu ar iekšējo tirgu un vai par to var nepaziņot saskaņā ar kādu noteiktu atbrīvojumu no paziņošanas par valsts atbalstu, vai arī par to ir jāpaziņo. Principā uzskata, ka valsts atbalsta elements ir starpība starp atbilstošo garantijas tirgus cenu un faktisko cenu, kas par to samaksāta.

anulēt garantiju (vai to atzīt par spēkā neesošu) gadījumā, ja tā ir izmantota, lai īstenotu nelikumīgu atbalstu vai nodrošinātu finansējumu tādām uzņēmumiem, kas nebūtu spējīgi nodrošināt parastos tirgus apstākļos. Saskaņā ar Komisijas Paziņojumu par garantijām (sk. 2.3.2. punktu) valsts tiesām var būt jāpārbauda, vai valsts tiesību akti nepieļauj garantiju līgumu nepildīšanu, un, veicot šo novērtējumu, ir jāņem vērā, vai nav noticis ES tiesību aktu pārkāpums. Tāpēc aizdevēji ir ieinteresēti kā standarta piesardzības pasākumu veikt pārbaudi par to, vai iekreiz, kad tiek izsniegta garantija, ir ievēroti ES noteikumi par valsts atbalstu. Dalībvalstīm jānodrošina Komisijas piešķirts lietas numurs katrai atsevišķai lietai vai shēmai un, ja iespējams, Komisijas lēmuma nekonfidenciāla kopija līdz ar atbilstīgu atsauci uz *Eiropas Savienības Oficiālo Vēstnesi*. Savukārt Komisija darīs visu iespējamo, lai informācija par tās apstiprinātajām lietām un shēmām būtu pārredzama un publiski pieejama.

7. ierāmējums. 80 % robežvērtība valsts garantijām

Attiecībā uz 80 % robežvērtību ir svarīgi norādīt trīs lietas.

1. Ja laika gaitā aizdevuma vai finansiālo saistību apjoms samazinās, piemēram, tāpēc, ka ir sāta aizdevuma atmaksa, proporcionāli jāsamazinās arī garantijas summai tā, lai jebkurā laika brīdī garantija nesegtu vairāk kā 80 % no neatmaksātās aizdevuma daļas.³⁷

2. 80 % robežvērtība netiek piemērota šādos gadījumos, kuros garantija var segt privātā partnera finansiālās saistības 100 % apmērā:

- garantijas sedz parāda vērtspapīrus;³⁸
- valsts garantija ir izsniegta, lai finansētu uzņēmumu, kura vienīgais darbības veids ir VTNP nodrošināšana saskaņā ar pienācīgi pilnvarojumu (sk. 2. nodaļu), ciktāl šo garantiju izsniegusi tā valsts iestāde, kas ir īstenojusi šo pilnvarojumu. Tomēr 80 % ierobežojumu piemēro, ja attiecīgais uzņēmums sniedz citus VTNP vai veic cita veida saimniecisko darbību.

3. Ja dalībvalsts vēlas izsniegt garantiju, kas pārsniedz noteikto 80 % robežvērtību, un apgalvo, ka tā nav atbalsts, tai par šo garantiju ir jāpaziņo Komisijai.

³⁷ Ja rodas zaudējumi, tie proporcionāli un vienādā mērā jāsedz aizdevējam un garantijas devējam. Attiecīgi ieņēmumi, kas radušies no nodrošinājuma, ir proporcionāli jāattiecina gan uz aizdevēju, gan garantijas devēju. Darījumi, kuru zaudējumus vispirms pilnā apmērā attiecina uz garantijas devēju (t. i., tos tūlīt un proporcionāli neattiecinot uz aizdevēju), neatbilst 80 % nosacījumam.

³⁸ "Parāda vērtspapīri" ir obligācijas vai cita veida pārvedami parāda vērtspapīri, izņemot vērtspapīrus, kuri ir pielīdzināmi uzņēmuma akcijām vai kuri to konvertēšanas vai ar tiem piešķirto tiesību izmantošanas rezultātā dod tiesības iegūt akcijas vai vērtspapīrus, kas ir līdzvērtīgi akcijām (2. panta 1. punkta b) apakšpunkts Direktīvā 2004/109/EK).

4. Zemes un ēku pārdošana

4.1. Ievads

PPP projekti dažreiz ietver valsts iestādes zemes vai ēku pārdošanu privātajam partnerim. Šādu zemes pārdošanu var uzskatīt par valsts atbalstu, jo darījums var tikt īstenots, radot priekšrocību konkrētajam privātajam partnerim.

Iepriekšējās vadlīnijas par zemes pārdošanu³⁹ tagad ir iekļautas plašākos valsts atbalsta principos, kuru pamatā ir TEDP. Tāpēc, lai novērstu valsts atbalsta pastāvēšanas iespējamību darījumos ar zemes īpašumu, valsts iestādēm saskaņā ar TEDP ir jārikojas tāpat, kā līdzīgos apstākļos rīkotos privātie tirgus ieguldītāji. Lai gan sīki izstrādāti noteikumi ir aizstāti ar vispārējiem TEDP, kuru pamatā ir iepriekšējā pieeja, ir iespējams, ka gadījumā, ja tiks izmantota viena no divām turpmāk aprakstītajām procedūrām, tiks uzskatīts, ka darījums ar zemes īpašumu ir noticis par tirgus cenu un tāad neietver valsts atbalstu.

4.2. Pārdošana beznosacījumu izsoles procedūrā

Zemes pārdošana, īstenojot pietiekami plaši publicētu, atklātu un beznosacījumu izsoles procedūru, ko pielīdzina izsolei, kurā pieņem vislabāko vai vienīgo cenas piedāvājumu, parasti ir saskaņā ar tirgus vērtību un tādējādi neietver valsts atbalstu.

“Ja publiskās struktūras pārdod aktīvus, preces vai pakalpojumus, vienīgajam būtiskajam pircēja atlases kritērijam vajadzētu būt augstākajai cenai, ņemot vērā arī prasītos līguma nosacījumus (piemēram, pārdevēja sniegto pārdošanas garantiju vai citas pēcpārdošanas saistības). Ņem vērā vienīgi ticamus un saistošus piedāvājumus.”⁴⁰

Ja valstij piederošas zemes pārdošana ir tikai viens elements plašākā PPP darījumā, privātā sektora pretendentiem tas ir jāiekļauj savā kopējā PPP projekta piedāvājumā. Ja valsts iestāde pārredzamā un nediskriminējošā konkursa procedūrā izraugās pretendentu, kas tai piedāvā kopumā saimnieciski visizdevīgāko darījumu, tad zemes pārdošana nav uzskatāma par valsts atbalstu.

Ja zemes pārdošanai izmanto beznosacījumu izsoles procedūru, nav būtisks zemes vai ēku vērtējums pirms izsoles (piemēram, grāmatvedības vajadzībām vai lai nodrošinātu ierosināto sākotnējo cenas piedāvājumu).

4.3. Pārdošanas cena, ko nosaka neatkarīgs aktīvu vērtētājs

Ja darījums ar zemes īpašumu nav iekļauts kopējā PPP konkursa procesā, kas aprakstīts iepriekš, tā vērtību pirms pārdošanas sarunām var noteikt viens vai vairāki neatkarīgi aktīvu vērtētāji. Tas būtu jādara, lai noteiktu tirgus vērtību⁴¹, pamatojoties uz vispārpieņemtiem tirgus rādītājiem un vērtēšanas standartiem. Šādi noteiktā tirgus cena ir zemākā pirkuma cena,

³⁹ Tikai informatīvos nolūkos sk. tagad aizstāto **Komisijas Paziņojumu par valsts atbalsta elementiem, publiskajām iestādēm pārdodot zemi un ēkas (97/C 209/03)**.

⁴⁰ Sk. 95. punktu **Komisijas paziņojumā par LESD 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu**.

⁴¹ “*Tirgus vērtība*” ir cena, par kādu vērtēšanas dienā zemi un ēkas varētu pārdot ar individuālu līgumu starp brīvprātīgu pārdevēju un neatkarīgu pircēju, pieņemot, ka īpašums ir publiski piedāvāts tirgū, ka tirgus nosacījumi ļauj to likumīgā kārtā pārdot un ka pārdošanas sarunām ir pietiekami daudz laika, ņemot vērā īpašuma veidu.

par kuru var vienoties, nepiešķirot valsts atbalstu.

Zemes pārdošanas gadījumā tirgus vērtības noteikšanai principā pietiek ar neatkarīga eksperta vērtējumu, kurš veikts pirms pārdošanas sarunām un pamatojas uz vispārpieņemtiem tirgus rādītājiem un vērtēšanas standartiem.⁴²

4.4. Citi zemes izmantošanas veidi

PPP ietvaros dažreiz tiek slēgtas sarežģītākas vienošanās saistībā ar zemi. Piemēram, privātajam partnerim var piešķirt zemes lietošanas tiesības par ļoti nelielu, simbolisku nomas maksu (simbolisku maksājumu), kas veido daļu no kopējās vienošanās, apmaiņā pret pienākumiem, kas privātajam partnerim ir jāpilda PPP projektā. Šādās situācijās, novērtējot valsts atbalsta pastāvēšanu, šo simbolisko maksājumu nevar skatīt atsevišķi. Tā vietā šie simboliskie nomas maksājumi jāvērtē, ņemot vērā, ka tie ir daļa no plašāka privātā partnera tiesību un pienākumu kopuma.

⁴² Sk. 103. punktu **Komisijas paziņojumā par LESD 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu.**

5. Vispārējā grupu atbrīvojuma regula

Vispārējā grupu atbrīvojuma regulā⁴³ (VGAR) ir norādītas divpadsmit jomas, kurās īpaši valsts atbalsta pasākumi tiek atzīti par saderīgiem par iekšējo tirgu un kurās tād uz tiem attiecas atbrīvojums no prasības paziņot Komisijai par valsts atbalstu. Katrā politikas jomā ir iekļautas dažādas īpašas situācijas saistībā ar valsts atbalstu.

Parasti saskaņā ar šiem atbrīvojumiem nav jāpaziņo par atbalstu, kura apjoms nepārsniedz kādu absolūtu maksimālo summu vai kurš sniegts tāda projekta ietvaros, kam kopējais apjoms ir mazāks par noteikto maksimālo apjomu. Tas nozīmē, ka parasti šajās politikas jomās paziņošanas process ir tik un tā jāīsteno gan attiecībā uz lieliem projektiem, gan attiecībā uz lielu atbalsta summu.

Atbalsta summai nevajadzētu pārsniegt starpību starp attiecināmajām izmaksām un pamatdarbības peļņu no ieguldījuma. Tāpēc, nosakot šo attiecināmo atbalsta summu, parasti ir jāņem vērā projektā radītā pamatdarbības peļņa, vai nu to atskaitot no attiecināmajām izmaksām *ex ante* (pamatojoties uz saprātīgām prognozēm), vai izmantojot atgūšanas mehānismu (lai varētu līdzsvaroti sadalīt neparedzētu peļņu, piemēram, ja peļņa pārsniedz prognozēto summu).

V pielikumā ir aprakstīti tie politikas jomu veidi, attiecībā uz kuriem pastāv vislielākā iespējamība, ka tos var izmantot pietiekami liela apjoma PPP projektos. Jānorāda, ka, ņemot vērā tā atbalsta summas ierobežojumus, kam var piemērot atbrīvojumu no paziņošanas, praksē šo noteikumu lietderīgums saistībā ar lielāko daļu PPP var būt maznozīmīgs.⁴⁴

⁴³ Sk. Komisijas 2014. gada 17. jūnija Regulu (ES) Nr. 651/2014, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, 15. lpp., tīmekļa vietnē ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/block.html.

⁴⁴ Komisija ir izdevusi arī praktisku rokasgrāmatu par VGAR, kas atrodama tīmekļa vietnē ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/practical_guide_gber_en.pdf.

I pielikums. *Finavia, Airpro un Ryanair* Tamperes-Pirkalas lidostā

Somijas Tamperes-Pirkalas lidostas (TPA) īpašnieks un ekspluatants ir akciju sabiedrība *Finavia*, kas lietas izskatīšanas laikā bija valsts uzņēmums. *Finavia* iznomā 2. termināli (T2) savam 100 % piederošajam meitasuzņēmumam *Airpro*, kas ekspluatē šo termināli un tajā sniedz lidlauka pakalpojumus.

Airpro par telpu izmantošanu maksā ikmēneša nomas maksu. Līgumā ir noteikts, ka papildus pamata nomas maksai *Airpro* sedz arī izmaksas par T2 pārveidošanu no kravas noliktavas par zemo izmaksu pasažieru termināli. Pēc publisko iepirkumu procedūras īstenošanas *Ryanair* tika izraudzīts kā vienīgais ekspluatants, kas izmantos T2.

Novērtējot *Finavia* un *Airpro* zemo izmaksu stratēģiju, izmantojot integrētu pieeju, Komisija uzņēmumu savstarpējos maksājumus (piemēram, nomas maksu, ko *Finavia* saņēma no *Airpro* par T2 izmantošanu), nolaišanās maksas un maksas par termināli sniegtajiem navigācijas pakalpojumiem uzskatīja par ieņēmumiem. TEDP var piemērot darījumiem starp publisku mātes uzņēmumu un tā meitasuzņēmumu. Tas nozīmē, ka akciju sabiedrībai *Finavia*, kas ir TPA īpašnieks un vispārējais pārvaldītājs, pret sev pilnīgi piederošo *Airpro* ir jāattiecas kā pret neatkarīgu uzņēmumu.

Aprēķinot uzņēmumu savstarpējos maksājumus, bija skaidrs, ka iepriekšējam darījumdarbības plānam bija pozitīva neto pašreizējā vērtība (NPV) un tāpēc tas bija atbilstošs tirgus ekonomikas dalībnieka rīcībai. Saskaņā ar līgumu gūtie ieņēmumi sedza gan visas *Airpro* izmaksas, gan visas *Finavia* izmaksas, kuras uz to varēja attiecināt, ņemot vērā "pilnu izmaksu sadalījumu". "Pilns izmaksu sadalījums" nozīmē, ka tiek ņemtas vērā visas mainīgās izmaksas, kam pieskaitīta atbilstoša nemainīgo izmaksu daļa. Šajā konkrētajā gadījumā attiecīgajās izmaksās tika iekļautas šādas izmaksas: infrastruktūras izmaksas (t. i., lidostas infrastruktūras amortizācijas izmaksas), pamatdarbības izmaksas (piemēram, personāla, enerģijas un materiālu izmaksas) un drošuma un drošības pasākumu izmaksas.

II pielikums. Pieejas VTNP režīma piemērošanai publiskajās un privātajās partnerībās

Pastāv trīs pieejas VTNP režīma piemērošanai, un šeit ir sīki aprakstīta katra no tām – vispirms visstingrākā pieeja (*Altmark* sprieduma kritēriji), pēc tam “VTNP lēmums” un “VTNP nostādnes”.

1. Atzišana, ka pasākumi nav valsts atbalsts, saskaņā ar Eiropas Savienības tiesas spriedumu *Altmark* lietā un Komisijas Paziņojumu par VTNP

Spriedums *Altmark* lietā⁴⁵ ir ļoti īss, un tas ir jālasa kopā ar skaidrojumu, ko Komisija sniedza šajā dokumentā: *Komisijas paziņojums par Eiropas Savienības atbalsta noteikumu piemērošanu kompensācijai, kas piešķirta par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sniegšanu*⁴⁶ (2012/C 8/02).

Lai izmantotu savā labā spriedumu *Altmark* lietā un tādā veidā nevajadzētu paziņot par uzņēmumam piešķirto priekšrocību, slēdzot PPP vienošanos, ir jāņem vērā visi 2.3. punktā minētie nosacījumi. Turklāt uzņēmums, kam tiek uzticēts nodrošināt VTNP, jāizraugās publisko iepirkumu procedūrā, kurā ir iespējams atlasīt to pretendentu, kas ir spējīgs nodrošināt VTNP, sabiedrībai radot vismazākās izmaksas.

Tomēr, ja attiecīgais uzņēmums netiek izraudzīts saskaņā ar publisko iepirkumu procedūru, kompensācijas apmērs jānosaka šādi:

- 1) pamatojoties uz tirgū vispārpieņemtu atlīdzību par konkrētā pakalpojuma sniegšanu, ja šāds pakalpojums eksistē;⁴⁷
- 2) pamatojoties uz to izmaksu⁴⁸ analīzi⁴⁹, kas, pildot SPS, rastos parastam uzņēmumam, kurš pienācīgi darbojas un kuram ir vajadzīgie līdzekļi⁵⁰ šo SPS izpildei. Šādā gadījumā jāņem vērā atbilstošie ieņēmumi un samērīga peļņa.

⁴⁵ **Spriedums lietā C-280/00 “Altmark Trans GmbH un Regierungspräsidium Magdeburg pret Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH un Oberbundesanwalt beim BVerwG”**, 2003, ECR I-07747.

⁴⁶ Sk. **Komisijas paziņojumu par Eiropas Savienības atbalsta noteikumu piemērošanu kompensācijai, kas piešķirta par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sniegšanu**.

⁴⁷ Sk., piemēram, Komisijas Lēmumu lietā C 49/06 par Itālijas īstenoto valsts atbalsta shēmu, lai atlīdzinātu *Poste Italiane* par pasta noguldījumu obligāciju izplatīšanu (OV L 189, 21.07.2009., 3. lpp.).

⁴⁸ Vērā ir jāņem tiešās izmaksas, kas nepieciešamas VTNP izpildei, un atbilstoša daļa netiešo izmaksu, kas rodas, gan pildot VTNP, gan veicot citas darbības.

⁴⁹ “*Parasts uzņēmums*” ir attiecīgās nozares uzņēmums, kas var būt reģistrēts tajā pašā dalībvalstī vai kādā citā dalībvalstī, bet nav uzņēmums, kam ir monopola stāvoklis vai kas saņem ES tiesību aktiem neatbilstošu kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanu.

⁵⁰ “*Uzņēmums, kam ir vajadzīgie līdzekļi*” ir uzņēmums, kam ir resursi, kuri tam būtu vajadzīgi, lai tas varētu nekavējoties izpildīt sabiedrisko pakalpojumu saistības, kuras ir tā uzņēmuma pienākums, kam uztic nodrošināt VTNP.

2. Automātiski apstiprināts valsts atbalsts, izmantojot VTNP lēmumu

VTNP lēmuma⁵¹ oficiālais nosaukums ir *Komisijas 2011. gada 20. decembra Lēmums par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (2012/21/ES)*.⁵²

PPP iepirkuma iestādei jāpiemēro VTNP lēmums gadījumos, kad nav iespējams piemērot iepriekš minētā *Altmark* sprieduma (un ar to saistītā paziņojuma) prasības. Praksē dažos neliela apjoma projektos var būt ieteicams vispirms apsvērt, vai projekts atbilst vienkāršākajam VTNP lēmumam, nevis censties piemērot grūtāk izpildāmos *Altmark* sprieduma kritērijus.

Lai savā labā izmantotu VTNP lēmumu, ir jāizpilda 2.3. punktā minētie nosacījumi. Papildus jāizpilda arī šādi nosacījumi:

- 1) iepirkuma iestādes izmaksātajai atlīdzībai jābūt mazākai par 15 miljoniem EUR gadā; uzņēmums ir slimnīcas un sociālie dienesti, kuriem izmaksājamai atlīdzībai nav noteikti ierobežojumi;⁵³
- 2) principā maksimālais termiņš, kurā atbalstam var piemērot VTNP lēmumu, ir 10 gadi. Tomēr saskaņā ar VTNP lēmumu šis termiņš var būt arī ilgāks nekā 10 gadi, ja privātajam partnerim ir jāveic būtisks ieguldījums, lai izpildītu savas līgumsaistības, kas gandrīz vienmēr ir PPP projektos;
- 3) PPP līgumā jāiekļauj atsauce uz VTNP lēmumu;
- 4) PPP līgumā jāiekļauj kompensācijas aprēķināšanas parametri.

Ja ir izpildīti VTNP lēmumā norādītie kritēriji, kompensācijai, kas tiek izmaksāta privātajam partnerim par SPS izpildi, piemēro atbrīvojumu no paziņošanas, pat ja to klasificē kā valsts atbalstu, jo uzskata, ka šis atbalsts tiek automātiski apstiprināts kā saderīgs ar iekšējo tirgu.

Visbeidzot ir svarīgi norādīt, ka VTNP lēmumu nepiemēro sauszemes pārvadājumu nozarei.

⁵¹ Šā lēmuma nosaukums ir arī **Komisijas 2011. gada 20. decembra Lēmums par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt VTNP** (2012/21/ES).

⁵² LESD 106. panta 2. punktā ir noteikts: “Uz uzņēmumiem, kam uzticēti pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi vai kas darbojas kā dalībvalstu fiskāli monopoli, attiecas Līgumos ietvertie noteikumi un jo īpaši noteikumi par konkurenci, ja šo noteikumu piemērojums de iure vai de facto netraucē veikt tiem uzticētos konkrētos uzdevumus. Tie nedrīkst ietekmēt tirdzniecības attīstību tiktāl, lai kaitētu Savienības interesēm.”

⁵³ Sk. **VTNP lēmuma** 2. panta 1. punktu.

3. Valsts atbalsta saderības ar iekšējo tirgu konstatēšana, izmantojot VTNP nostādnes

Ja valsts atbalstam nevar piemērot ne VTNP lēmumu, ne *Altmark* kritērijus, pastāv vēl viens veids, kādā iespējams atzīt, ka kompensācija, kas privātajam partnerim izmaksāta par SPS izpildi, ir saderīga ar iekšējo tirgu, pamatojoties uz LESD 106. pantu. Tomēr šajā situācijā attiecīgajai dalībvalstij pirms projekta īstenošanas būs jāpaziņo par šo atbalstu Komisijai un jāsaņem tās atļauja.

Komisija novērtēs valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu, pamatojoties uz Komisijas Paziņojumu par *Eiropas Savienības nostādnēm par valsts atbalstu, ko piešķir kā kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu (2011) (2012/C 8/03)*, – parasti tās dēvē par VTNP nostādnēm.⁵⁴ Būtībā VTNP nostādnēs norādītie atbalsta saderības nosacījumi ir tādi paši kā 2.3. punktā minētās kopīgās iezīmes, un galvenā atšķirība ir prasība saskaņā ar VTNP nostādnēm paziņot par atbalstu.

VTNP nostādnes nepiemēro sauszemes, gaisa un jūras pārvadājumiem un sabiedriskajai apraidei (kam tā vietā piemēro attiecīgās nozares noteikumus).

VTNP nostādnēs ir norādītas trīs atšķirīgas situācijas.

a. Standarta novērtējums

“*Standarta novērtējums*” attiecas uz atbalstu, par kuru ir jāpaziņo un kurš neatbilst ne “*vienkāršotā novērtējuma*” ne “*padziļinātā novērtējuma*” veikšanai. Saskaņā ar “*standarta novērtējumu*”, lai atbalstu VTNP sniegšanai uzskatītu par saderīgu ar noteikumiem valsts atbalsta jomā, ir jābūt izpildītiem šādiem nosacījumiem:

- pēc sabiedriskās apspriešanas vai cita tāda atbilstoša instrumenta izmantošanas, kura nolūks ir ņemt vērā gan lietotāju, gan pakalpojuma sniedzēju intereses, jābūt noteiktam, ka PPP projekts veicina VTNP nodrošināšanu. Tomēr tas neattiecas uz gadījumu, kad ir skaidrs, ka jauna apspriešana nepievienos būtisku vērtību jau notikušai apspriešanai (t. i., šo procesu nevar pastāvīgi atkārtot līdz vēlāmās atbildes iegūšanai);
- PPP līguma darbības laikam jābūt pamatotam ar objektīviem kritērijiem, piemēram, nepieciešamību amortizēt nepārvedamus pamatlīdzekļus. Principā PPP līguma darbības laikam nevajadzētu būt ilgākam kā svarīgāko VTNP sniegšanai izmantoto pamatlīdzekļu amortizācijas periodam;
- jānodrošina atbilstība noteikumiem par publiskajiem iepirkumiem;
- kompensācijas summa nedrīkst būt lielāka, kā tas ir nepieciešams, lai segtu SPS izpildes izmaksas, kam pieskaita “*samērīgu*” privātā partnera peļņu;

- principā SPS neto izmaksas jāaprēķina kā starpība starp i) neto izmaksām, kas radušās privātajam partnerim saistībā ar savu SPS izpildi, un ii) neto izmaksām, kas radušās šim pašam privātajam partnerim, pildot saistības, kas nav SPS (tās dēvē arī par “*novērsto neto izmaksu*” metodi). Situācijās, kad šīs metodes izmantošana nav iespējama vai nav lietderīga, Komisija var pieņemt citas metodes, piemēram, “*izmaksu sadales*” metodi, saskaņā ar kuru SPS izmaksas

⁵⁴ Dokumenta nosaukums ir “**Komisijas Paziņojums – Eiropas Savienības nostādnes par valsts atbalstu, ko piešķir kā kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu (2011)**”.

-
- aprēķina kā starpību starp PPP līgumā norādītajām SPS izmaksām un ieņēmumiem;
 - turklāt iepirkuma iestāde var iekļaut stimulus privātajam partnerim, lai nodrošinātu efektivitāti, piemēram, paredzēt atšķirīgu kompensāciju atkarībā no tā, kādā mērā tiek sasniegti iepriekš noteikti mērķi;
 - jānodrošina pārredzamība, publicējot plašu informāciju, tostarp norādot uzņēmumam gada laikā piešķirtā atbalsta summu;
 - ja iepirkuma iestāde vienus un tos pašus VTNP uztic vairākiem privātajiem partneriem, tiem piešķiramās kompensācijas apmērs jāaprēķina, izmantojot vienu un to pašu metodi attiecībā uz visiem šiem partneriem.

b. Vienkāršots novērtējums

Gadījumos, kas atbilst VTNP lēmuma nosacījumam par kompensācijas apmēru (ne vairāk kā 15 miljonu EUR gadā, izņemot slimnīcām un sociālajiem dienestiem, kuriem nav noteikta maksimālā robeža)⁵⁵, izmanto “vienkāršotā novērtējuma” metodi. Tas nozīmē, ka nav jāveic šādas darbības:

- nav jāorganizē sabiedriskā apspriešana par sabiedrības vajadzībām, lai definētu VTNP;
- nav jāizmanto viena un tā pati metode, lai aprēķinātu SPS kompensācijas apmēru, kas izmaksājama dažādiem privātajiem partneriem par vienu un to pašu VTNP izpildi;
- nav jāizmanto “*novērsto neto izmaksu*” metode, lai aprēķinātu izmaksas, kas privātajam partnerim radušās saistībā ar SPS;
- nav jāievieš stimuli efektivitātes uzlabošanai.

Bez iepriekš minētajiem nosacījumiem visi pārējie “*standarta novērtējuma*” metodes nosacījumi ir jāizpilda, lai saņemtu Komisijas atļauju, pamatojoties uz “*vienkāršota novērtējuma*” metodi.

c. Padziļināts novērtējums

Dažos izņēmuma gadījumos (ja nav izpildīti “*standarta novērtējuma*” metodes nosacījumi) kompensācija par VTNP izpildi var radīt nopietnus konkurences izkropļojumus. Daži to gadījumu piemēri, kuros ir jāveic “*padziļināts novērtējums*”, ir minēti VTNP nostādnēs.⁵⁶

“Komisija uzmanību vērsīs tikai uz traucējumiem, ko rada atbalsts, kas [kurš] būtiski negatīvi ietekmē citas dalībvalstis un iekšējā tirgus darbību, piemēram, jo šie traucējumi liedz uzņēmumiem, kas darbojas būtiskās tautsaimniecības nozarēs, izvērst savu darbību tādā mērā, lai tie varētu efektīvi funkcionēt.

Šādi traucējumi var rasties, piemēram, situācijā, kad pilnvarojuma akta termiņu nevar pamatot ar objektīviem kritērijiem (piemēram, vajadzību amortizēt pamatlīdzekļus, kas nav pārnesami), vai arī pilnvarojuma aktā apvienoti vairāki uzdevumi (parasti tiem piemēro atsevišķus pilnvarojuma aktus, nezaudējot sociālos labumus un neradot papildu izmaksas attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas efektivitāti un lietderību).”

Šajās situācijās Komisijai ir jāveic “*padziļināts novērtējums*” attiecībā uz privātajam partnerim

⁵⁵ Sk. **VTNP lēmuma** 2. panta 1. punktu.

⁵⁶ Sk. **VTNP nostādnu** 54.-55. punktu.

piešķirtās kompensācijas apmēru. “*Padziļināts novērtējums*” ietver šādu aspektu pārbaudi:

- vai to pašu sabiedrisko pakalpojumu var sniegt ar tādiem pašiem rezultātiem, taču veidā, kas rada mazākus konkurences traucējumus (piemēram, ierobežotākā laikā vai apjomā vai uz atsevišķu līgumu pamata);
- vai pastāvēja alternatīvas atbalsta piešķiršanai privātajam partnerim (piemēram, kompensāciju tiešā veidā piešķirt lietotājiem).

Pēc tam Komisija piemēro līdzsvarošanas pārbaudi, pamatojoties uz LESD 106. panta 2. punktu, kas nosaka, ka VTNP nedrīkst ietekmēt tirdzniecības attīstību tiktāl, lai kaitētu ES interesēm kopumā.

III pielikums. Īpaši vispārējās grupu atbrīvojuma regulas noteikumi, kas var attiekties uz PPP

Reģionālais atbalsts⁵⁷

Reģionālā atbalsta mērķis ir veicināt mazāk attīstītu ES reģionu⁵⁸ izaugsmi, galvenokārt atbalstot sākotnējos ieguldījumus, bet dažreiz sniedzot arī darbības atbalstu.⁵⁹ Reģionālā atbalsta pamatnostādņēs ir sniegtas vadlīnijas dalībvalstīm par to, kā tās var piešķirt ieguldījumu atbalstu uzņēmumiem, lai veicinātu šādu reģionu attīstību. Reģionālā atbalsta pamatnostādņu aktuālā redakcija aptver laikposmu no 2014. gada līdz 2020. gadam. Saskaņā ar Reģionālā atbalsta pamatnostādņēm Komisija ir dalībvalstīm apstiprinājusi reģionālā atbalsta kartes laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam. Šajās kartēs ir norādītas teritorijas (vai to daļas), kas varēs saņemt reģionālo atbalstu saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta a) un c) apakšpunktu.

Reģionālā atbalsta apmērs, kas saskaņā ar Reģionālā atbalsta pamatnostādņēm ir atzīstams par saderīgu ar iekšējo tirgu, ir atkarīgs, pirmkārt, no tā reģiona statusa, kurā šo atbalstu piešķir; mazāk attīstītos reģionos ir atļauta salīdzinoši lielāka atbalsta intensitāte un ir lielāks arī maksimālais apjoms, kuru pārsniedzot ir jāziņo Komisijai. Tādējādi vismazāk attīstītajos ES reģionos atsevišķos projektos varētu būt atļauts atbalsts līdz pat 37,5 miljoniem EUR ar 50 % atbalsta intensitāti un par šo atbalstu nebūtu jāziņo Komisijai. Tas varētu izrādīties lietderīgs līdzeklis valsts atbalsta ietekmes uz PPP projektiem pārvaldīšanā.⁶⁰

Saskaņā ar VGAR noteikumiem dažus sākotnējos ieguldījumus bez nepieciešamības paziņot var izmantot gan mazie un vidējie uzņēmumi, gan uzņēmumi, kas nav mazie un vidējie uzņēmumi (dažos reģionos). Šis sākotnējais ieguldījums var aptvert kapitāla izdevumus, kas var zināmā mērā attiekties uz PPP, piemēram, lai finansētu jauna objekta izveidi, pastāvoša objekta paplašināšanu vai tādas darbības sākšanu, kas ietver iepriekš šajā objektā neražotu produktu ražošanu (lai gan pēdējās divas minētās darbības no sākotnējā ieguldījuma nevar finansēt uzņēmumi, kas nav mazie un vidējie uzņēmumi un kas darbojas relatīvi attīstītos apgabalos, kuri var pretendēt uz reģionālo atbalstu). Šim atbalsta veidam piemēro attiecināmo izmaksu maksimālo īpatsvaru. Tas darbojas atbilstoši augošai vai dilstošai skalai atkarībā no tā uzņēmuma lieluma, kas saņem atbalstu, un reģiona relatīvās pārticības.

Viens no noteikumiem paredz, ka jebkurā gadījumā ar atbalsta palīdzību izdarītie ieguldījumi un radītās darbavietas jā saglabā vismaz 5 gadus (3 gadus mazo un vidējo uzņēmumu gadījumā) pēc ieguldījuma izdarīšanas un 25 % no finansējuma jāiegūst no avotiem, kas nav valsts subsīdijas. Saistībā ar PPP projektiem reti apdzīvotos apgabalos ir jānorāda, ka darbības atbalstu var piešķirt arī ar konkrētiem nosacījumiem.

⁵⁷ Sk. **Eiropas Komisijas Reģionālā atbalsta pamatnostādnes 2014.–2020. gadam.**

⁵⁸ Šie reģioni ir definēti LESD 107. panta 3. punkta a) un c) apakšpunktā.

⁵⁹ “*Darbības atbalsts*” ir atbalsts, kas aptver tās izmaksas, ko uzņēmumi var paredzēt parastas darījumdarbības gaitā, piemēram, nomas maksu, procentu likmes, rēķinus par komunālajiem pakalpojumiem, algu izmaksas un citas pieskaitāmās izmaksas. Darbības atbalsts parasti nav atļauts, izņemot saskaņā ar īpašiem ES noteikumiem un paziņojumiem vai ārkārtas apstākļos. Turpretī “*ieguldījumu atbalsts*” tiek uzskatīts par labvēlīgu noteiktos apstākļos, un pastāv lielāka iespējamība, ka Komisija to apstiprinās, ciktāl tas atbilst noteiktajiem kritērijiem. Ieguldījumu atbalsts ir tāds atbalsts, ko piešķir uzņēmumiem, lai atbalstītu ieguldījumus, jo īpaši jaunā ražošanā vai telpu modernizācijā, un reģionālā atbalsta gadījumā stimulētu ieguldījumus mazāk attīstītos ES reģionos.

⁶⁰ Sk. 20. panta n) punktu **Eiropas Komisijas Reģionālā atbalsta pamatnostādņēs 2014.–2020. gadam.**

Vides aizsardzība

Saistībā ar atbalstu vides aizsardzības politikas īstenošanai VGAR ir noteikti vairāki atšķirīgi atbrīvojumu režīmi, no kuriem trīs attiecas uz PPP projektiem: 1) ieguldījumu atbalsts energoefektivitātes pasākumiem, 2) ieguldījumu atbalsts ēku energoefektivitātes projektiem un 3) ieguldījumu atbalsts energoefektīvai centralizētajai siltumapgādei un aukstumapgādei. Pirmo no minētajiem režīmiem var uzskatīt par vispārēju režīmu, kas aptver visus tam atbilstošos energoefektivitātes pasākumus, savukārt pārējie divi atbrīvojumi attiecas uz konkrētiem projektu veidiem, kuriem piemēro papildu kritērijus (sk. turpmāk).

1. Ieguldījumu atbalsts energoefektivitātes pasākumiem. Šī atbrīvojumu kategorija neattiecas uz atbalstu, kura summa pārsniedz 15 miljonus EUR vienam uzņēmumam vienam projektam, un tā ir pieejama tikai tādām ieguldījumu atbalstam, kura rezultātā uzņēmums var panākt energoefektivitāti.

Tomēr ir svarīgi norādīt, ka šī atbrīvojumu kategorija neattiecas uz tādiem uzlabojumiem, kas tiek veikti, lai nodrošinātu uzņēmuma atbilstību ES standartiem, pat ja šie standarti vēl nav stājušies spēkā (bet jau ir pieņemti).

Lai aprēķinātu to atbalsta summu, uz kuru attiecas atbrīvojums, pirmkārt, ir jāidentificē visas izmaksas, ko var ņemt vērā šā atbrīvojuma piemērošanai ("*attiecināmās izmaksas*"). Otrkārt, tā procentuālā daļa, kam var piemērot atbrīvojumu no paziņošanas par valsts atbalstu, jāaprēķina kā papildu ieguldījumu izmaksas, kas nepieciešamas, lai panāktu augstāku energoefektivitāti, un ko kopējās ieguldījumu izmaksās var norādīt kā atsevišķu ieguldījumu, kurš paredzēts energoefektivitātei.

Ja nav iespējams identificēt ar energoefektivitāti saistīto ieguldījuma daļu, attiecināmās izmaksas ir jāidentificē, atsaucoties uz līdzīgu ieguldījumu mazākas energoefektivitātes sasniegšanai, par kuru ir ticams, ka tas tiktu veikts gadījumā, ja netiktu saņemts atbalsts. Starpība starp abu ieguldījumu izmaksām ir ar energoefektivitāti saistītās izmaksas, kas ir attiecināmās izmaksas.

Principā atbalsta apjomam nevajadzētu pārsniegt 30 % no attiecināmajām izmaksām. Tomēr atbalsta intensitāti var palielināt šādam atbalstam:

- atbalstam, ko piešķir mazajiem uzņēmumiem⁶¹ (par 20 procentpunktiem);
- atbalstam, ko piešķir vidējiem uzņēmumiem⁶² (par 10 procentpunktiem);
- ieguldījumiem atbalstāmajos reģionos⁶³, kas atbilst LESD 107. panta 3. punkta a) apakšpunkta⁶⁴ nosacījumiem (par 15 procentpunktiem);

⁶¹ "*Mazais uzņēmums*" ir uzņēmums, kurš nodarbina mazāk nekā 50 personas un kura gada apgrozījums un/vai gada bilances kopsumma nepārsniedz 10 miljonus EUR.

⁶² Vidējo uzņēmumu kategorijā ietilpst uzņēmumi, kuri nodarbina mazāk nekā 250 personas un kuru gada apgrozījums nepārsniedz 50 miljonus EUR, un/vai kuru gada bilances kopsumma nepārsniedz 43 miljonus EUR.

⁶³ "*Atbalstāmi reģioni*" ir reģioni, kas norādīti apstiprinātā reģionālā atbalsta kartē laikposmam no 2014. gada 1. jūlija līdz 2020. gada 31. decembrim saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta a) un c) apakšpunktu.

⁶⁴ LESD 107. panta 3. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka "*atbalstu, kas veicina ekonomikas attīstību apgabalos, kur dzīves līmenis ir ārkārtīgi zems vai kur valda liels bezdarbs, un 349. pantā minētajos reģionos, ņemot vērā to strukturālo, sociālo un ekonomisko stāvokli*", var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu. Pastāv tendence, ka ekonomikas attīstības ziņā ES mazāk attīstīti ir tie apgabali, kas atbilst reģionālā atbalsta saņemšanai saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta a) apakšpunktu un kas parasti tiek dēvēti par "*a*" apgabaliem. Saskaņā ar Reģionālā atbalsta pamatnostādņem dalībvalstīs kā "*a*" apgabalus var norādīt tos apgabalus, kuri ir paši nomaļākie vai kuru IKP uz vienu iedzīvotāju saskaņā ar pirktspējas standartiem ir 75 % no ES vidējā

-
- ieguldījumiem atbalstāmajos reģionos, kas atbilst LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkta⁶⁵ nosacījumiem (par 5 procentpunktiem).

2. Ieguldījumu atbalsts ēku energoefektivitātes projektiem. Šī atbrīvojumu kategorija attiecas uz atbalstu, kura apjoms nepārsniedz 10 miljonus EUR un kurš aizdevumu vai garantiju veidā ir piešķirts tieši (vai ar īpaši izveidota fonda starpniecību) tā saņēmējiem, lai atbalstītu ēku energoefektivitātes projektus. Saskaņā ar šo punktu atbrīvojums no paziņošanas prasības neattiecas uz tiem energoefektivitātes uzlabojumiem, kas tiek veikti, lai panāktu saņēmēja atbilstību pašreizējiem ES standartiem (tāpat kā iepriekšējā atbrīvojumu kategorija attiecībā uz ieguldījumu atbalstu energoefektivitātes pasākumiem).

Nosacījumi šā atbrīvojuma izmantošanai ir atkarīgi no atbalsta formas:

- ja atbalsts ir piešķirts aizdevuma veidā, šā aizdevuma nominālvērtība nepārsniedz 10 miljonus EUR vienam projektam. Summai, ko ēkas īpašnieki atmaksā energoefektivitātes fondam vai citam finanšu starpniekam, jābūt ne mazākai kā aizdevuma nominālvērtībai;
- ja atbalsts ir piešķirts garantijas veidā, garantijai jāatbilst prasībām, kas noteiktas Paziņojumā par valsts garantijām (sk. šā ziņojuma 3. nodaļu). Turklāt garantija nedrīkst segt vairāk kā 80 % no attiecīgā aizdevuma, un garantētās summas nominālvērtība tiešā saņēmēja līmenī nekādā gadījumā nedrīkst pārsniegt 10 miljonus EUR vienam projektam.

Ja energoefektivitātes atbalsts tiek piešķirts ar energoefektivitātes fonda vai cita finanšu starpnieka starpniecību, tad šim fondam vai finanšu starpniekam visi ieguvumi ir pilnīgi jānodod tiešajiem saņēmējiem (t. i., ēku īpašniekiem vai nomniekiem).

Turklāt attiecībā uz atbalstu, kas tiek piešķirts ar energoefektivitātes fondu un/vai finanšu starpnieku starpniecību, Komisija ir pieņēmusi noteikumus, kas izklāstīti 8. ierāmējumā.

3. Ieguldījumu atbalsts energoefektīvai centralizētai siltumapgādei un aukstumapgādei. Šo atbrīvojumu no paziņošanas var piemērot vienas vai vairāku energoefektīvu siltumapgādei/aukstumapgādei nepieciešamās enerģijas ražošanas iekārtu uzstādīšanai un jebkurām papildu izmaksām, kas nepieciešamas enerģijas ražošanas iekārtu izbūvei, paplašināšanai un modernizācijai, lai tās darbotos kā energoefektīva iekārta salīdzinājumā ar parastu enerģijas ražošanas iekārtu. Jānorāda, ka atbalsta apjoms nedrīkst pārsniegt 45 % no attiecināmajām ieguldījumu izmaksām.

8. ierāmējums. Energoefektivitātes fondi un/vai finanšu starpnieki

Attiecībā uz atbalstu, kas tiek piešķirts, izmantojot energoefektivitātes fondus un/vai finanšu starpniekus, Komisija ir noteikusi vairākus kritērijus, kas jāņem vērā, izvērtējot, vai atbrīvojums ir piemērojams:

rādītāja vai mazāks.

⁶⁵ LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktā ir noteikts, ka “atbalstu, kas veicina konkrētu saimniecisko darbību vai konkrētu tautsaimniecības jomu attīstību, ja šādam atbalstam nav tāds nelabvēlīgs iespaids uz tirdzniecības apstākļiem, kas ir pretrunā kopīgām interesēm”, var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu. Pastāv tendence, ka arī apgabali, kas atbilst reģionālā atbalsta saņemšanai saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu un kas parasti tiek dēvēti par “c” apgabaliem, ir mazattīstīti, bet mazākā mērā nekā “a” apgabali saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta a) apakšpunktu. Reģionālā atbalsta pamatnostādnēs ir iekļauti noteikumi par kārtību, kādā dalībvalstis piešķir “c” apgabala statusu (155.–161. punkts).

- finanšu starpnieku un energoefektivitātes fondu pārvaldītāji jāizvēlas atklātos, pārredzamos un nediskriminējošos konkursos saskaņā ar attiecīgajiem ES un valsts tiesību aktiem. Nav pieļaujama nekāda diskriminācija, pamatojoties uz faktu, ka fonda vai finanšu starpnieka darbības vai reģistrācijas vieta atrodas kādā noteiktā dalībvalstī;
- finanšu starpnieku un energoefektivitātes fondu pārvaldītājiem var prasīt, lai tie atbilstu iepriekš noteiktiem kritērijiem, kas ir objektīvi pamatoti, ievērojot ieguldījumu būtību;
- privātais partneris jāizvēlas iepirkumu procesā, kur mērķis ir noteikt piemērotus riska un atlīdzības sadales mehānismus, kuros tāda atbalsta vajadzībām, kas nav garantijas, asimetriskai peļņas sadalei tiek dota priekšroka salīdzinājuma ar aizsardzību pret zaudējumu riskiem. Ja privātais partneris nav izraudzīts šādā veidā, tad atklātā, pārredzamā un nediskriminējošā konkursā izraudzīts neatkarīgs eksperts nosaka taisnīgu peļņas normu, kas pienākas privātajiem ieguldītājiem;
- ja zaudējumu sadale starp valsts un privātajiem ieguldītājiem ir asimetriska, valsts ieguldītāja pirmās kārtas zaudējumu maksimālā robeža ir 25 % no kopējā ieguldījuma;
- ieguldītājiem ir atļauts būt pārstāvētiem energoefektivitātes fonda vai finanšu starpnieka pārvaldības struktūrās;
- energoefektivitātes fondu un finanšu starpnieku dibina saskaņā ar piemērojamiem dalībvalsts tiesību aktiem, un dalībvalsts paredz pienācīgas rūpības procedūru, lai nodrošinātu komerciāli pārdomātu ieguldījumu stratēģiju attiecīgā energoefektivitātes atbalsta pasākuma īstenošanai;
- finanšu starpniekus, tostarp energoefektivitātes fondus, pārvalda komerciāli un nodrošina, ka finansēšanas lēmumi tiek pieņemti ar mērķi gūt peļņu. Šo prasību uzskata par izpildītu, ja finanšu starpnieks un atbilstošā gadījumā energoefektivitātes fonda pārvaldītāji atbilst šādiem nosacījumiem:

a) viņiem saskaņā ar tiesību aktiem vai līgumu ir pienākums rīkoties ar profesionāla pārvaldītāja rūpību un labticīgi un izvairīties no interešu konfliktiem; tiek piemērota paraugprakse un regulatīvā pārraudzība;

b) to atalgojums atbilst tirgus praksei. Šo prasību uzskata par izpildītu, ja pārvaldītāju izraugās atklātā, pārredzamā un nediskriminējošā konkursā, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, kas ir saistīti ar pieredzi, kompetenci un darbības un finansiālajām spējām;

c) tie saņem no rezultātiem atkarīgu atalgojumu vai uzņemas daļu no ieguldījumu riskiem, līdzieguldot savus resursus, lai nodrošinātu, ka to intereses pastāvīgi saskan ar valsts ieguldītāja interesēm;

d) tie nosaka ieguldījumu stratēģiju, kritērijus un ierosināto grafiku ieguldījumiem energoefektivitātes projektos, norādot *ex ante* finansiālo dzīvotspēju un paredzamo ietekmi uz energoefektivitāti;

e) attiecībā uz valsts līdzekļiem, kas ieguldīti energoefektivitātes fondā vai piešķirti finanšu starpniekam, pastāv skaidra un reāli īstenojama izejas stratēģija, kas paredz iespēju, ka energoefektivitātes projektus finansē tirgus, kad tas tam ir gatavs.

Priekšizpēte

VGAR lietotais termins “*priekšizpēte*” nozīmē projekta potenciāla novērtējumu un analīzi. Šāda pētījuma mērķim ir jābūt atvieglot lēmumu pieņemšanas procesu, objektīvi un racionāli apzinot projekta priekšrocības, trūkumus, iespējas un draudus, kā arī nosakot tā īstenošanai

vajadzīgos resursus un visbeidzot tā veiksmīgas īstenošanas izredzes.

Atbalsta intensitāte⁶⁶ saņēmējam nedrīkst pārsniegt 50 % no priekšizpētes attiecināmajām izmaksām un nekādā gadījumā atbalsta summa nedrīkst pārsniegt 7,5 miljonus EUR vienai priekšizpētei. Tomēr atbalsta intensitāti var palielināt par 10 procentpunktiem vidējiem uzņēmumiem un par 20 procentpunktiem maziem uzņēmumiem.

Platjoslas infrastruktūra

Saistībā ar šo atbrīvojumu no paziņošanas attaisnotās platjoslas izmaksas ir šādas ieguldījumu izmaksas:

- platjoslas pasīvās infrastruktūras izvēršanas izmaksas;⁶⁷
- ar platjoslas tīkliem saistīto inženiertehnisko darbu izmaksas;
- pamata platjoslas tīklu izvēršanas izmaksas;
- nākamās paaudzes piekļuves (NGA) tīklu izvēršanas izmaksas.

Projektiem piešķirtā atbalsta summa nedrīkst pārsniegt 10 miljonus EUR. Turklāt atbrīvojums no paziņošanas attiecas tikai uz tiem projektiem, kuru kopējās izmaksas nepārsniedz 70 miljonus EUR.

Ieguldījumi jāveic apgabalos, kuros nav tādas pašas kategorijas (pamata platjoslas vai NGA tīkla) infrastruktūras un kuros ir maz ticams, ka šāda infrastruktūra varētu, pamatojoties uz komerciāliem nosacījumiem, tikt izveidota trīs gadu laikā no brīža, kad publicēta informācija par plānoto atbalsta pasākumu.

Atbalsts jāpiešķir, pamatojoties uz atklātu, pārredzamu un nediskriminējošu konkursa procedūru un ievērojot tehnoloģiju neitralitātes principu (sk. 1. nodaļu).

Turklāt tīkla operatoram ir pienākums piedāvāt plašāko iespējamo aktīvo un pasīvo vairumtirdzniecības piekļuvi⁶⁸ saskaņā ar taisnīgiem un nediskriminējošiem nosacījumiem, kas attiecībā uz NGA tīkliem ietver fizisku atsaisti. Šāda vairumtirdzniecības līmeņa piekļuve jānodrošina vismaz septiņus gadus, bet piekļuves tiesības kabeļu kanalizācijai un stabiem ir beztermiņa. Tāda atbalsta gadījumā, kas piešķirts kabeļu kanalizācijas izbūvei, šai kabeļu kanalizācijai jābūt pietiekami ietilpīgai, lai tajā būtu vieta vairākiem kabeļu tīkliem un dažādām tīkla topoloģijām.

Vairumtirdzniecības līmeņa piekļuves cena jānosaka, pamatojoties uz valsts regulatīvās iestādes noteiktajiem cenu principiem un uz salīdzinošajiem rādītājiem citos ES apgabalos, kuros ir izteiktāka konkurence, ņemot vērā tīkla operatora saņemto atbalstu.

Sporta un daudzfunkcionālā atpūtas infrastruktūra

Lai izmaksas būtu attiecināmas un tām varētu piemērot šo atbrīvojumu no paziņošanas, sporta infrastruktūru nevar izmantot tikai viens profesionālais sportists. Tāpēc atpūtas infrastruktūra

⁶⁶ “Atbalsta intensitāte” ir atbalsta bruto summa pirms nodokļu un citu maksu atskaitīšanas, kas izteikta procentos no attiecināmajām izmaksām.

⁶⁷ “Platjoslas pasīvā infrastruktūra” ir platjoslas tīkls, kurā nav aktīvo komponentu. Parasti tā ietver inženiertehnisko infrastruktūru, kabeļu kanalizāciju, tumšo šķiedru un āra sadales skapjus.

⁶⁸ Sk. 2. panta 139. punktu Komisijas 2014. gada 17. jūnija Regulā (ES) Nr. 651/2014, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu.

ir daudzfunkcionāli atpūtas objekti, kuros piedāvā kultūras un atpūtas pakalpojumus, izņemot atpūtas parkus un viesnīcu infrastruktūru.

Jānodrošina, lai sporta un daudzfunkcionālā atpūtas infrastruktūra būtu pieejama vairākiem lietotājiem, un piekļuve tai jāpiešķir pārredzami un nediskriminējoši. Uzņēmumiem, kuri ir finansējuši vismaz 30 % no infrastruktūras ieguldījumu izmaksām, var piešķirt privileģētu piekļuvi ar izdevīgākiem nosacījumiem, ja šie nosacījumi ir publiskoti. Ja sporta infrastruktūru izmanto profesionāli sporta klubi, dalībvalstis nodrošina, lai infrastruktūras izmantošanas cenu nosacījumi būtu publiskoti.

Tiesības uz koncesiju vai cita veida līgumu ar trešām personām attiecībā uz sporta vai daudzfunkcionālas atpūtas infrastruktūras izbūvi, modernizāciju un/vai ekspluatāciju piešķir atklāti, pārredzami un nediskriminējoši (sk. 1. nodaļu).

Atbalsts var būt

- ieguldījumu atbalsts, kas paredzēts visu izmaksu segšanai saistībā ar projekta izstrādi un izbūvi, tostarp infrastruktūras modernizēšanai;
- darbības atbalsts sporta infrastruktūrai.⁶⁹

Atbalsta summa nedrīkst pārsniegt 15 miljonus EUR, un atbrīvojumu no paziņošanas nepiemēro, ja kopējās infrastruktūras izmaksas pārsniedz 50 miljonus EUR. Atbilstošais darbības atbalsts sporta infrastruktūrai ir ne vairāk kā 2 miljoni EUR vienam infrastruktūras objektam gadā.

Vietējā infrastruktūra

Šis atbrīvojums no paziņošanas attiecas uz ieguldījumu atbalstu, kas piešķirts, lai finansētu tādas vietējās infrastruktūras izbūvi vai modernizēšanu, kura vietējā līmenī veicina uzņēmumu un patērētāju vides uzlabošanu un ražošanas bāzes modernizēšanu un attīstīšanu. Šo atbrīvojumu no paziņošanas nepiemēro lidostu un ostu infrastruktūrai un infrastruktūrai, uz kuru attiecas citas VGAR noteiktās atbrīvojumu kategorijas. Saskaņā ar šo pantu atbrīvojumu nepiemēro arī mērķorientētai infrastruktūrai⁷⁰ (piemēram, tādai infrastruktūrai, kas paredzēta tikai vienam lietotājam).

Tāpēc šo atbrīvojumu no paziņošanas piemēro tikai tādai infrastruktūrai, kas ir atklāti, pārredzami un nediskriminējoši pieejama visiem ieinteresētajiem lietotājiem. Šīs infrastruktūras lietošanas vai pārdošanas cenai jāatbilst tirgus cenai. Turklāt tiesības uz koncesiju vai cita veida līgumu ar trešo personu attiecībā uz šīs infrastruktūras ekspluatāciju jāpiešķir atklāti, pārredzami un nediskriminējoši (sk. 1. nodaļu).

Atbrīvojuma piemērošanai atbilstošā atbalsta summa nedrīkst pārsniegt 10 miljonus EUR, vai arī tam ir jāattiecas uz infrastruktūru, kuras kopējās izmaksas pārsniedz 20 miljonus EUR.

⁶⁹ Attiecībā uz darbības atbalstu sporta infrastruktūrai attiecināmās izmaksas ir ekspluatācijas izmaksas saistībā ar infrastruktūras pakalpojumu sniegšanu. Šajās ekspluatācijas izmaksās ietilpst, piemēram, personāla izmaksas, kā arī izmaksas par materiāliem, apakšuzņēmēju pakalpojumiem, komunikācijām, elektroapgādi, uzturēšanu, īri, administrāciju, bet neietver amortizācijas izmaksas un finansēšanas izmaksas, ja tās ir segtas no ieguldījumu atbalsta.

⁷⁰ "Mērķorientēta infrastruktūra" ir īpaša infrastruktūra, kas izbūvēta tikai vienam iepriekš nosakāmam uzņēmumam un ir pielāgota tā vajadzībām.

Eiropas Investīciju banka

Eiropas Publiskās un privātās partnerības ekspertīzes centrs

EPEC sekretariāts

+352 4379-22022

+352 4379-65499

www.eib.org/epec

Uzziņu birojs

+352 4379-22000

+352 4379-62000

info@eib.org

Eiropas Investīciju banka

98-100, boulevard Konrad Adenauer

L-2950 Luksemburga

+352 4379-1

+352 437704

www.eib.org

© EIB 09/2016 EN © EIB GraphicTeam